

Nafaka

ESRA GEDİK
PAKİZE DUVARCI
MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI
ALİ DURAN TOPUZ
ASLI KARATAŞ
İZZET DOĞAN
BERRİN SÖNMEZ
İLKE IŞIK
SELİN NAKİPOĞLU
HİLAL DİKMEN

HAZİRAN 2019 / SAYI 23

www.gazeteduvar.com.tr

duvardibi

Bu sayıda...

4

Boşanmış kadınlar anlatıyor: Nafakayı beni yalvartmadan vermiyor

15

Mor Çatı olarak neden nafaka hakkını savunuyoruz?

24

Yoksulluk nafakasını neden kadınlar alıyor?

30

Kadının nafakasına göz dikme!

38

Esas nafaka mağduru kadınlardır

11

Sözde mağdur babalar!

20

Erkeklere kıymayın efendiler!

27

Evlenirken 'evinde otur' boşanınca 'iş bul' olur mu?

34

Sürelî nafaka: Sonuçlarına katlanırsınız

42

Nafaka tartışmalarında iktidarın ve medyanın tavrı

Selamlar,

Gazete Duvar yayına başladığı günden bu yana sadece enformatik içeriği değil, o içeriklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa dayalı içeriğin üretim ve sunumuna da önem vermeye gayret etti. İnternetin sağladığı hızlı enformasyon ve bilgi akışının yararlarının yanı sıra, bir müddet sonra baş edilmesi zor bir kargaşaya, en özetle aranan şeyin bulunmasını güçleştiren bir entropiye yol açmak gibi zararlı yönleri de olduğu malum. Bu güçlüğü aşabilmek için Duvar Kitap ile başladığımız derlemelere Duvar Dibi ile devam ediyoruz. Başlangıç itibarı ile Gazete Duvar'ın Forum sayfalarında kullanılan metinlerin bir derlemesinden oluşan dergimizin yirmi üçüncü sayısının başlığı 'Nafaka'

Esra Gedik, Pakize Duvarcı, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Ali Duran Topuz, Aslı Karataş, İzzet Doğan, Berrin Sönmez, İlke Işık, Selin Nakıpoğlu, Hilal Dikmen ise 'Nafaka' dosyamıza katkıda bulunan isimler.

Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

Yayın Tarihi: Haziran 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: Vedat Zencir

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Esra Gedik, Pakize Duvarcı, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Ali Duran Topuz, Aslı Karataş, İzzet Doğan, Berrin Sönmez, İlke Işık, Selin Nakıpoğlu, Hilal Dikmen

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>
info@gazeteduvar.com.tr

Boşanmış kadınlar anlatıyor: Nafakayı beni yalvartmadan vermiyor

Nafakanın düzenli olarak ödenip ödenmediğini veya bu konuda herhangi bir sorun yaşıyorlar mı diye sorduğumda, çoğu katılımcı eşlerinin düzenli olarak nafaka vermediğini veya hiç ödeme yapılmadığını söyledi. Bazı durumlarda nafakaların düzenli olarak ödenmesini talep ederek, tekrar aile mahkemesine dava açmak zorunda kaldıklarını söylediler. Bu durumda bile geriye dönük borçlarını alamadıklarını belirttiler.

ESRA GEDİK

Son dönemlerde “nafaka yüzünden zarar gören babalar” diye adlandırılan bir grup erkeğin itirazları nedeni ile nafaka uygulaması yeniden düzenleniyor. Ömür boyu nafaka ödemesi yerine önerilen evlilik süresi ne ise o süre boyunca ödenecek bir nafaka düzenlemesi. Peki, gerçekte nafaka uygulaması boşanmış kadınlar için ne ifade ediyor ve “zarar görüyoruz” diye ortalığı yikan erkeklerin nafaka ödemesinin gerçek hayattaki temsili nedir? Bu yazı kapsamında tez çalışmam sırasında gördüğüm kadınların deneyimlerinden size kadınların gözünden bir nafaka hikayesi anlatmak istiyorum.

Doktora tez çalışmam (1) evlilikleri boşanma ya da eşin vefatı yolu ile sonlanan kadınların evlilikleri sonlandıktan sonraki deneyimlerini karşılaştırması üzerine idi. Tez çalışmam için yaptığım derinlemesine görüşmelerin birinde boşanmış kadınlardan biri görüşmeyi şöyle bitirmişti: “Boşanmayın, kocanızın ölmesi için dua edin.” Bunu dile getirirken “erkek soykırımından” bahsetmiyordu. Kendi deneyimledikleri çerçevesinde Türkiye’de kendi isteği ile boşanmaya karar vermiş kişi olmanın (resmi kurumlar ve çevreleri için aileyi parçalamış kişi olmanın) zorluklarından bahsediyordu. Tezimde de uzun uzun anlattığım gibi Türkiye’de boşanma “ürkütücü” resmedilirken, evlilikleri (aileleri) kendi istekleri ile değil eşin vefatı ile sonlanan kadınlar yüceleştirilirken ve onların yaşamlarını kolaylaştırmak adına sosyal politikalar üretilirken (2), boşanmış bir kadının dilinden bu cümleyi duymak çok da şaşırtıcı değildi aslında.

Ailenin tüm bakım hizmetlerini kadına yükleyen rol dağılımı, kadın emeğinin piyasada erkek emeğine göre daha düşük ücretlendirilmesi, erişilebilir çocuk bakım hizmetlerinin kısıtlılığı ve kadınların aile ve iş yaşamındaki rollerinin çatışması boşanmış kadınların evlilikleri sonlandıktan sonra ekonomik ve sosyal sorunlarla karşılaşmalarına neden olur. Dahası, toplumdaki sosyal politika ve refah rejimi de nükleer aile ve erkek aile reisi modeline göre kurgulandığında boşanmış kadınlar gibi yalnız yaşayan anneler ekonomik sorunlarla mücadele etmek zorunda kalırlar.

Hükümet politikaları, aile kurumunun dışına çıkan kadınlara karşı farklı bir tutum izler. Bu saikle kurgulanan sosyal politikalar kadının evlilik dışında da kendini ve hanede birlikte yaşadığı diğer kişileri idame ettirebilecek olanaklarının varlığını kısıtlar. Bu bağlamda, boşanmış kadınların ekonomik sıkıntıları gelir getiren bir aileden ayrılıp, ayrı bir ev kurmak ve bu evin tüm ekonomik masraflarını tek başına karşılamak zorunda olmasıyla başlar. Ortak aile gelirinden ayrılmak kadın ve çocukların yaşam standartlarını düşürür ve onlara ek ekonomik baskılar yaratır. Geleneksel aile ve çalışma sistemlerinde, koca, başlıca ev geçindiren kişi olarak düşünülür ve bu durum eşlerinin emek piyasasındaki hareketlerini de etkiler.

” Kadınların çoğu için boşandıktan sonra çalışmamalarının sebebi çocuklarının henüz küçük olmasıdır. Kadınlar boşandıklarında çocukların temel bakıcısı olarak kalırlar. Sadece birkaç baba çocuklarının velayetini alır. Ancak çocuklar için karşılanabilir ucuz bakımevleri olmadığı ve pek çoğu kendi aile ve akrabalarından yardım alamadığı için nafaka da olmadığından çocuk bakımı nedeniyle iş bulmaları güçleşiyor. ”

Pek çok kadın nişanlanmalarının ardından veya ilk çocuğun doğumu sonrasında işten ayrılır. Kadınların çalışma hayatında tecrübesi olmaması, çalışma hayatına aile ve çocuk bakımı gibi nedenlerle ara vermiş ya da uzun süre ayrı kalmış olmaları kadınların evlilikleri sona erdiğinde iş bulma şanslarını da zorlaştırmaktadır.

Bu nedenle daha önce çalışan kadınların, kocası tarafından desteklenen çocuk bakımı, kocadan boşanma ile sona erdiğinde kadınların çalışma hayatında zorluklara neden olur; iş değiştirmek zorunda kalabilir, iş saatlerini çocuklara göre yeniden ayarlamak zorunda kalabilirler. Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünün devamı olarak kendi annelerini çocuk bakıcısı olarak kullanarak bir işte çalışmayı denerler çünkü eski eşleri yeterli çocuk bakım parası ya da nafaka vermediği için bakıcı tutacak güçleri yoktur. Bunun sonucu olarak anneleri, boşanmış kadınların hayatına müdahale edebiliyor (çocuklara nasıl davranılması gerektiğine, çocuklarla ilgili kararlara veya kadınların kimlerle görüştüğüne karışabiliyorlar) ve sonuçta kadınlar yine istedikleri hayatı istedikleri gibi yaşayamıyorlar.

Eğer annem çocuklara bakmasaydı, başaramazdım. Okuldan sonra yatılı da kalırlar bazen. Herhangi bir bakıcıdan daha iyi. Keşke çalışmak zorunda olmasam ama elimden gelenin en iyisi bu. Nafaka geçinmeye yetmiyor ki. Annem olmasaydı, istediğim işte çalışamazdım.

Çok karıştırdı, şöyle. Hani onun yanında çok daha şımarık oluyodu, zapt etmek mümkün değil. Benim hayatta yapmayacağı şeyleri annemden istiyodu. Annem hiç kıyamaz, hiç dayanamaz torunlarına ki buna çok ayrı davranırdı, baba yok, işte tek başına büyüyo bilmem ne. Küserdi annem rahmetli ben buna kızdığımda “niye kıziyosun, işte kızma, ona kızdığın zaman bana kıziyon”. Meselâ para istedi hayır dediğim zaman annem çıkartıp veriyodu.

Kadınların çoğu için boşandıktan sonra çalışmamalarının sebebi çocuklarının henüz küçük olmasıdır. Kadınlar boşandıklarında çocukların temel bakıcısı olarak kalırlar. Sadece birkaç baba çocuklarının velayetini alır. Ancak çocuklar için karşılanabilir ucuz bakımevleri olmadığı ve pek çoğu kendi aile ve akrabalarından yardım alamadığı için nafaka da olmadığından çocuk bakımı nedeniyle iş bulmaları güçleşiyor. Örneğin,

Mantı yaparım, örgü yaparım evdeyken... Kazak örer satarım. Mantı yummaya giderim. Çocuklar büyük olsaydı, dışarıya işe gitmez olur muyum? Belki bakacak biri olsaydı... Uşaklarım hani küçük küçüktü, en büyük çocuğum on üçü bitirdi. On dörde gidiyordu ya. Çocuklar

evde birbirlerine bakamazlardı. Ben nasıl bakıcıya para bulam. Onun için güvenecek kimsem yoktu. Üstüne kapıyı kitlerdim, bazı komşuya derdim anneme gidiyorum beş dakika bakın diye.

Arkadaşla beraber bina yıkadım. 10 senedir bina yıkadım beş tane de bebeğe baktım. Başka gelirim yoktu. Bi arkadaşım tavsiyesiyle girdim. Beraber gittim o böyle böyle şöyle yapacaksın dedi. O öyle gösterdi ben de yapmaya başladım. Ondan sonra zaten kendim devamlı gittim. 3-4 bina. Bebeleri eve kitliyodum. Napam, bakan yok. Bir başına. Yakın binalara giderdik.

Eğitim düzeyi düştükçe kadınların iş imkânları da kısıtlanıyor. Eğitim düzeyi düşük olan kadınlar genellikle ev hanımı olarak hayatına devam etmekte ya da temizlik işleri, hasta bakıcılığı, günlük başka hanenin işlerini parayla yapma gibi en asgari düzeydeki işlerde çalışıyorlar.

Karşılaştıkları bu ekonomik sorunlarla başa çıkmak için kadınların en büyük güvencelerinden biri nafaka ödemeleridir. Teoride, ücretli işten elde edilen gelirin yanı sıra, boşanmış kadın için nafaka ve çocuk yardımı da mevcut olmalıdır. Ancak gerçekte çok az sayıda kadın düzenli nafaka ödemesi alıyor. Aldıkları ödeme miktarları da yukarıda bahsettiğim babaların düzenini bozacak nitelikte değil. Demek istediğim şu ki bu konu tartışılırken Acun, Cem Yılmaz gibi üst sınıfta yer alan erkeklerin boşanmaları ve daha sonrasında eski eşlerinin durumu örnek olarak gösterilir veya haberler bu görsellerle yapılır. Ancak bu durum bir illüzyon yaratıyor ve boşanma sonrası alt orta sınıf, orta sınıf veya ekonomik olarak daha da alt sınıflarda yer alan kadınlar için durumu görünmez kılıyor.

Çalıştığım kadınların aldıkları nafaka bedellerinin en yükseği 450 TL idi. En düşüğü ise 100 TL. 450 TL ile üç çocuğun

8 | duvardibi

bakımını ve aile geçimini sağlamaya çalışan kadınlar var. Günümüz şartlarında bu kadar düşük bir gelirle ve yardımlarla ailesini ayakta tutmaya çalışan kadınlar için ekonomik zorlukların genellikle boşandıktan sonra başladığını ve artarak devam ettiğini görüyoruz. Çünkü boşanmış bir kadının iş imkânları bulabilmesi kolay olsa da işe alınması hususunda bir toplumsal dışlanma ile karşılaşabilmektedirler. Toplumda var olan “dul kadın” algısı nedeni ile iş yerleri boşanmış kadın çalıştırmak istemiyor. Dahası bu algı nedeni ile kadınlar iş yerlerinde cinsel taciz veya saldırıya uğrayabiliyor. Ekonomik sebeplerle bu tacizlere boyun eğmek zorunda kalabiliyorlar. Bir başka seçenekleri de düşük ücretli, kayıt dışı işlerde çalışmak olduğu görülmüştür.

O kadar zor durumdaydım ki. Patrona dedim sigorta yatırma o parayı da bana ver. Evi de öyle buldum. Kira ödemeyim, çöp toplarım, apartmanı silerim dedim. İşten kalan vakitte de bunları yaptım. Baksan üniversite mezunuyum ama...

Nafakanın düzenli olarak ödenip ödenmediğini veya bu konuda herhangi bir sorun yaşıyorlar mı diye sorduğumda, çoğu katılımcı eşlerinin düzenli olarak nafaka vermediğini veya hiç ödeme yapılmadığını söyledi. Bazı durumlarda nafakaların düzenli olarak ödenmesini talep ederek, tekrar aile mahkemesine dava açmak zorunda kaldıklarını söylediler. Bu durumda bile geriye dönük borçlarını alamadıklarını belirttiler.

Nafaka 300 lira bağlandı. Maaşını çok düşük gösterdi. Nafakayı veriyö. Nafakayı vermediği aylar da oldu, başlarda vermedi. Böyle 400'er-500'er falan veriyordu ama hâlâ alacağım var bi sürü. Alacağım var.

Ödemek istemedi. Tabi ben icra yoluyla alıyorum, kendine kalsa ödemez. Hatta kandırılma olayı da oldu. Bu icra yoluyla alınan kendi maaşından direkt kesiliyor, kendi isteğiyle değil yani. Hatta kaç ay, yedi ay civarında, “benim borçlarım var” diyerek müdürle resmen anlaşma yapıp benim nafakamı ödemediler. Okulda çalışıyor. “İste benim borcum çok, ben kart ödüyüm” diye öyle belgeler sunmuş çünkü biz müdürle babası diyaloga geçtiğinde, müdür bunları söyledi. Yani “işte bi kaç ay kesmeyin de ben borçlarımı falan ödeyim” demiş. Yedi ay ödemedi. Biz icra yoluyla avukat istedik barodan. Avukat tutup icra yoluyla aldık.

Görüştüğüm boşanmış kadınların çoğu, nafaka ödemelerinin kendileri için dezavantaja dönüştüğünü, çünkü kocalarının kadınların taleplerini bastırmak ve çocuklarıyla olan yaşam-

“Görüştüğüm boşanmış kadınların çoğu, nafaka ödemelerinin kendileri için dezavantaja dönüştüğünü, çünkü kocalarının kadınların taleplerini bastırmak ve çocuklarıyla olan yaşamlarına ve ilişkilerine müdahale etmek için nafakayı koz olarak kullandıklarını belirttiler.”

larına ve ilişkilerine müdahale etmek için nafakayı koz olarak kullandıklarını belirttiler.

Mahkemeler bittikten sonra, buradan bizi tehdit etti. Evin önüne geldi gitti. Kızım bana destek çıkıyo diye onu dövmele kalktı. Bu arada bayağı bi tehditler falan mahkemelik olduk. O davalar bittikten sonra adam ortaya çıktı. O günden beridir benimle uğraşıyo. "Ben mahkemeye vericem, o nafakayı düşürtücem, size yedirmiyecem." Artış olmadı. 5 yıldır 500. Mahkemeye başvurdum. Mahkeme avukat verdi devlet tarafından. Avukatımız da sağ olsun hiç ilgilenmiyo. Kağıtlar gidiyo geliyo, gidiyo geliyo... 2011 senesine mi ne açtık davayı, dava bitti hâlâ kağıtlarımız gelmedi.

Boşanma sürecini daha kolay ve sorunsuz hale getirmek için kocaların nafaka ve çocuk desteğini şantaj olarak kullandıklarını ve bu yüzden bazı kadınların nafakadan vazgeçtikleri de oluyor.

Evet, o dönem şerefsiz boşanmıyacam dedi ve ben artık o kadar bıktım ki o adamın soyadını taşımaktan. "Çocuğu bana ver dedim, şu kadar para ver", o da iki yüz elli lira ya çok bi şey değil yani. Bu şerefsiz bi de uzman oldu yani maliyede düşün dünyanın parasını alıyo. "Veremem" dedi.

Hakim eski eşimin çocuklarıma ayda 400 TL nafaka vermesi yönünde karar verdi. Ama bir kez olsun o nafakayı beni yalvartmadan ya da zamanında vermedi. Bu da yetmiyormuş gibi beni çocukları almakla tehdit ediyor.

Boşanmış kadınların ekonomik olarak sıkıntı çektiklerini gösteren bu tabloda kadınların kendi hayatını devam ettirebilmeleri için gereken maddi durumları onlar için normal yaşam standartlarını zorlaştırmaktadır. Özellikle boşanmış kadınlardan çocuğa sahip olup, nafaka alamayanların ekonomik olarak gerçek bir kaos içerisinde olduklarını da söyleyebiliriz. Bu durumda iş bulamadıklarında kadınlar için diğer seçenek yeniden evlenmek.

Her ne kadar ilk evliliklerinin nedeni farklı olsa da, çoğu boşanmış kadın için ikinci evliliğin anlamı esas olarak ekonomik olabiliyor (duygusal ilişki, yeniden sevmek ve aşık olmak çok lüks kalıyor veya çok nadir buna fırsat bulabiliyorlar-dul kadın algısı burada da etkili oluyor maalesef). Finansal güvenliği yeniden evlenme ile yorumladığımızda, yeniden evlenmenin, kadınları bir kocaya bağımlı kıldığı ortaya çıkıyor. Kadınların işgücü piyasasına katılımının önündeki engelleri göz önüne aldığımızda, nafaka da alamadıklarında boşanmış kadınlar,

" Her ne kadar ilk evliliklerinin nedeni farklı olsa da, çoğu boşanmış kadın için ikinci evliliğin anlamı esas olarak ekonomik olabiliyor. Finansal güvenliği yeniden evlenme ile yorumladığımızda, yeniden evlenmenin, kadınları bir kocaya bağımlı kıldığı ortaya çıkıyor. Kadınların işgücü piyasasına katılımının önündeki engelleri göz önüne aldığımızda, nafaka da alamadıklarında boşanmış kadınlar, sosyal hakları yeterli olmadığı aileye ya da yeniden evlenmeye mecbur kalıyorlar. "

sosyal hakları yeterli olmadığı aileye ya da yeniden evlenmeye mecbur kalıyorlar. Kadınların ifadeleri, boşanmanın sorunlu evliliğe göre daha kabul edilebilir olmasına rağmen, yeniden evlenmenin güvenlik ve çocuk bakımı almanın en kesin yolu olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Sonuç olarak, kadınlar nafaka almak yerine çalışmayı tercih edebilir mi?

Kadınlar çalışmayı reddetmiyor, ancak çalışma hayatına girmelerinin önünde pek çok engel var. Ayrıca kadınlar çalışsa dahi hayatlarını idame ettirebilecekleri gelire erişemiyor. Bu anlamda nafaka kadınların boşanma sonrasında hayatlarını devam ettirebilmeleri için önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomik olarak geçimlerini sağlayamayan pek çok kadın yeniden bir aileye yani başka bir erkeğe (baba, erkek kardeşler, ikinci eş gibi) bağımlı kalabiliyor. Kendi istedikleri hayatı kendi istedikleri gibi yaşamalarının yollarını sağlamak için nafaka ve çocuk yardımı ödemeleri mühim işlevleri olan desteklerdir. Bu tabloda kadınların evlilik içinde yaşadığı şiddet ortamından kurtulması, tek başına yeniden bir hayat kurması ve ekonomik özgürlüğünü kazanması için ve “boşandıktan sonra ne yaparım, nerede kalırım, bu yaştan sonra nasıl iş bulurum” endişesini ortadan kaldırmak için nafaka önemlidir. Nafaka tek başına sorunun çözümü değil elbet boşanmış kadınlar gibi yalnız (geleneksel aile dışında yaşayan) kadınlar için sosyal politika uygulamalarının yeniden şekillenmesi şart. Bu ikisi bir arada olmadığında ise kadının boşanma sonrası yaşamı sorunlarla mücadele ettiği bir sürece dönüşüyor.

(1) Gedik, E. (2015). Trapped in between State, Market and Family: Experiences of Moderately Educated Divorced and Widow Women (Doctoral dissertation, Ph. D. Thesis, Department of Sociology, METU, Institute of Social Science, Ankara, Turkey).

(2) Bakınız eşi vefat eden kadınlara ödenen nakit yardımı.

Not: Alıntılar tez çalışması sırasında yapılan derinlemesine görüşmelerden aktarılmıştır, diline dokunulmamıştır.

Sözde mağdur babalar!

Mevcut düzenlemede halihazırda süresiz olmayan nafaka için neden yeniden bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyuluyor? Böyle bir düzenleme sadece boşanan erkeğin hayatına rahat devam etmesine yönelik olup, kadının uğrayacağı mağduriyeti yok saymak, kadını yoksullukla mücadelede yalnız bırakmak demektir.

PAKİZE DUVARCI

Son yıllarda kadınlara yönelik saldırılar çeşitli boyutları ile artıyor. Son olarak nafaka hakkı diye bilinen yoksulluk nafakasının sınırlandırılması konusu nedense gündemden inmiyor. Yoksulluk nafakası son zamanlarda ayrıldığı eşine 200, 300 lira gibi komik miktarlarda belirlenen nafakayı ödemek istemeyen erkeklerde olduğu kadar hukukçular arasında da tartışmaya neden oldu. Toplumsal cinsiyet eşitliği sıralamasında 149 ülke arasında 130'uncu sırada yer alan Türkiye'nin yoksulluk nafakasıyla gündeme geldiğinde refah seviyesi yüksek Avrupa ülkeleri ile karşılaştırılması ne derece doğrudur? Yan gelip yatan kadınlara süresiz nafaka ödeyen erkekler efsanesi kimler peki? Kim bu yapay 'mağdur babalar?' Konunun detaylarına girmeden evvel ifade etmek isterim ki ülkede yapılması uygun görülen böyle bir düzenleme kadının kazanılmış haklarının geriye gitmesi olup, kadına yönelik ağır ekonomik bir şiddettir.

Kadının istihdama katılımının yüksek olduğu ülkelerdeki nafaka uygulamasını ülkemize emsal almak ne derece adildir? Yoksulluk nafakası sadece kadın eşe değil erkek eşe de tanınmış bir hak olup uygulamada daha çok kadınlar lehine yoksulluk nafakasına hükmedilmesinin nedeni toplumumuzda mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliği sebebiyle kadının evlilikte ve boşanma sonucunda yoksullaşmasından ve hayat mücadelesinde yalnız bırakılmasından kaynaklanmaktadır. İmzaladığımız uluslararası sözleşmeler ve Anayasamızın 10'uncu maddesinde de belirtildiği gibi toplumumuzda hâlâ dezavantajlı bulunan kadın lehine pozitif ayrımcılık yapmak adaletin bir gereğidir. Her konuda olduğu gibi eğitim, iş ve gelir paylaşımında cinsiyet eşitliği olmayan, giderek eğitim ve çalışma hayatının dışına itilen kadına, boşanma gündeme geldiğinde "Kendi başının çaresine bak" şeklindeki söylem ve buna hizmet edecek uygulamalar ne derece hakkaniyetlidir? Erken yaşta evlendirilen kadın eğitim hakkından da yoksun kalmaktadır. Eğitimsiz ve hiçbir mesleki tecrübesi olmayan kadının boşanma ile birlikte iş bulma olasılığının sıfıra yakın olduğu neden göz önünde bulundurulmuyor? TÜİK'in verilerine göre 2017 yılında erkeklerin istihdam oranı yüzde 65,6 iken, kadınların istihdam oranı yüzde 28,9'dur. Anadolu'da bu oran çok daha düşüktür. Evlilik öncesinde ya da sonrasında çalışma hayatına yönlendirilmeyen, ailede söz verilmeyen kadın kardeşlerimizin yerini "kadının yeri evidir", "En azından üç çocuk yapın", "Evde otur çocuğa bak", "Kocanın dizinin dibinde otur" diyerek belirlendikten sonra yoksulluk nafakasının süreli hale getirilmesi ne derece doğrudur? Ayrıca çocuklu boşanmalarda kadının yoksulluğa düşme oranının katlanarak artmakta olduğu sosyolojik bir gerçektir. Kadınlar, mevcut hükümetin çocuk sayısının artmasına ilişkin politikası ile daha çok güvencesiz

ve yarı zamanlı işlerde çalışmaya mecbur bırakılmakta olup özellikle de kentsel alanda çocuklu olmanın ve çocuk sayısının işgücüne katılımı azaltan etkenlerden olduğu da bilinen bir gerçektir. Yoksulluk nafakasında süre sınırı getirmek boşanmayla yoksulluğa düşecek kadın için mağduriyete neden olacak ve kadın şiddet gördüğü bir evliliğe ve erkeğe katlanmak, sessiz kalmak ve bu evliliği sürdürmek zorunda bırakılacaktır. Bu sebepten ötürü de bir çeşit baskı kurulmakta hatta mevcut değişiklik önerilerinde boşanma davalarında arabuluculuk kavramı getirilmeye çalışılmaktadır. Kadınlar keyiflerinden mi boşanmaktadır? Hiçbir kadının boşanmak için evlenmediği de ortadadır. TÜİK verilerine bakıldığında da ülkemizdeki kadınların boşanma nedenlerinin en fazla aile içi şiddet, dayak ve kötü muamele, aldatma olduğu da açık ortadadır. Bu sebeple böyle bir düzenleme sadece kadını daha da mağdur etmeye yönelik olup kazanılmış haklarını yok sayıp kadına yönelik ağır ekonomik şiddettir.

Diğer bir ilginç hal de bu kadar mühim bir meseleyi veriler olmadan tartışmak zorunda bırakılmamızdır. “Kim ne kadar süre-aylık ne kadar nafaka ödemiştir? Bu davaların açılma sebepleri ve münderecatı nedir? Nafaka lehdarı kadın çalışabilir durumda mıdır? Çocuklara bakmak için işten ayrılmış mıdır? Çocukların bakımını üstlenirken çalışma saatlerine uyabilecek midir? Eşit işe eşit ücret sözde mi kalacaktır? Ücretsiz kreş var mıdır, varsa yurt çapında sayısı kaçtır?” gibi pek çok sorunun cevabı verilmemiştir. Çünkü bu konuda adli veri çalışması yoktur ancak varmış gibi münferit örneklerle yasa değişikliğine gidilmesi yönünde baskı kurulmaktadır.

Bir derneğin başını çektiği ‘boşandığım eşim yan gelip yatıyor, ben süresiz nafaka ödüyorum’ söylemlerinin açık bir yalan silsilesinden ibaret olduğu ortadadır. Kamuoyunda yaratılmaya çalışılan algının aksine şu anki yasal düzenlemede nafaka süresiz değildir. Yoksulluk nafakasını düzenleyen Medeni Kanunun 175/1 maddesinde;

“Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir” denilmek suretiyle kusuru ağır olan eşin yoksulluk nafakası alamayacağı ve yoksulluk nafakasının, nafakayı ödeyecek kişinin mali gücü oranında belirleneceği belirtilmiştir. Medeni Kanun’un 176’ncı maddesinde belirtildiği gibi nafaka alacaklısı öldüğünde veya evlendiğinde nafaka kendiliğinden ortadan kalktığı gibi, fiilen biriyle evli gibi yaşadığında, yoksulluk durumu ortadan kalktığında (miras kaldığında, kadın kayıtlı ya da kayıtsız çalışmaya başladığında, kadına herhangi bir gelir

“Kim ne kadar süre-aylık ne kadar nafaka ödemiştir? Bu davaların açılma sebepleri ve münderecatı nedir? Nafaka lehdarı kadın çalışabilir durumda mıdır? Çocuklara bakmak için işten ayrılmış mıdır? Çocukların bakımını üstlenirken çalışma saatlerine uyabilecek midir? Eşit işe eşit ücret sözde mi kalacaktır? Ücretsiz kreş var mıdır, varsa yurt çapında sayısı kaçtır?” gibi pek çok sorunun cevabı verilmemiştir. Çünkü bu konuda adli veri çalışması yoktur ancak varmış gibi münferit örneklerle yasa değişikliğine gidilmesi yönünde baskı kurulmaktadır.

“Yargının takdir hakkını hakkaniyete uygun kullanarak oluşan mağduriyetleri önlemesi mümkündür. Kaldı ki bu cüzi nafakalar dahi tahsil edilememekte, nafaka yükümlüsü tarafından ödenmek istenmemektedir. Gerek duyulan korku sebebi ile gerekse icra masrafları yüzünden ödenmeyen nafakaların çoğu icraya dahi konulamamaktadır. Peki mevcut düzenlemede halihazırda süresiz olmayan nafaka için neden yeniden bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyuluyor?”

bağlandığında), haysiyetsiz hayat sürdüğünde mahkeme kararıyla kaldırılabilir. Ayrıca mali durumun değişmesi durumunda ödenen nafakanın azaltılabilmesi ve kaldırılabilmesi de şu anki yasal düzenlemeyle mümkündür. Anayasa Mahkemesi'nin 17.05.2012 tarih, 2011\ 136 E. ve 2012\ 72 K. sayılı kararında da belirtildiği gibi kanun koyucunun 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 175'inci maddesinde 'süresiz olarak' ibaresine yer vermesinin amacı, boşanmadan dolayı yoksulluğa düşecek olan eşin diğer eş tarafından, şartları bulunduğu sürece ekonomik yönden desteklenmesi ve asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Yerel mahkemenin yaptığı başvuruyu reddeden yüksek mahkeme de söz konusu düzenlemede zaten 'süresiz olarak' ibaresinin ne amaçla kanuna konulduğunu açıkça belirtmiş ve var olan düzenlemenin de süresiz olarak nafaka ödenmesine yönelik olmadığını gerekçelendirerek anlatmıştır. Yüksek mahkeme kararında : “Yoksulluk nafakasının özünde ahlaki değerler ve sosyal yardımlaşma düşüncesi yer almaktadır” diyerek yoksulluk nafakasının sebebini anlatmıştır. Yaşanan mağduriyetler mevcut yasal düzenlemeden değil uygulamadan kaynaklanmaktadır. Yargının takdir hakkını hakkaniyete uygun kullanarak oluşan mağduriyetleri önlemesi mümkündür. Kaldı ki bu cüzi nafakalar dahi tahsil edilememekte, nafaka yükümlüsü tarafından ödenmek istenmemektedir. Gerek duyulan korku sebebi ile gerekse icra masrafları yüzünden ödenmeyen nafakaların çoğu icraya dahi konulamamaktadır. Peki mevcut düzenlemede halihazırda süresiz olmayan nafaka için neden yeniden bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyuluyor? Böyle bir düzenleme sadece boşanan erkeğin hayatına rahat devam etmesine yönelik olup, kadının uğrayacağı mağduriyeti yok saymak, kadını yoksullukla mücadelede yalnız bırakmak demektir.

Mor Çatı olarak neden nafaka hakkını savunuyoruz?

Vakit kadınların haklarına göz dikmenin değil, kadınları mağdur eden sistemlerle mücadele etmenin vaktidir. Kadınları yoksulluğa mahkum etmek yerine, nafaka bir sorun olarak görülüyorsa kadınların nafakaya ihtiyaç duymasının önüne geçecek önlem ve uygulamaların, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle taahhüt ettiği üzere, ivedilikle hayata geçirilmesini bekliyoruz.

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI

1990 yılından bu yana şiddete maruz kalan kadınlar ve çocuklarıyla dayanışma gösteriyor, onların deneyimlerinden öğreniyoruz. Kadınların hikayeleri bizlere şiddet biçimlerinin nasıl da farklılaşabildiğini, her kadının hikayesinin ve ihtiyaç duyduğu desteğin biricik olduğunu gösterdi. Bu farklılıkların değiştirmedığı yegane ortaklık ise kadınların en çok başta kocaları olmak üzere yakını olan erkeklerden şiddet gördükleri. Bu şiddetin kaynağında şüphesiz kadınlar ve erkekler arasında süregiden toplumsal cinsiyet eşitsizliği yatıyor. Erkeklerin kadınlar üzerinde üstünlük kurmayı ve buna bağlı olarak da kadınları denetlemeyi ve kontrol etmeyi doğal görmeleri, şiddet uygulamaları sonucunu yaratıyor. Bu nedenle de kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmadan mümkün değil. Şiddetin temelindeki bu eşitsizliği görmeyen bir yaklaşımla yapılan her türlü şiddeti önleme çabası ve faaliyet etkisiz kalmanın yanı sıra, kadınların ve çocuklarının içinde bulunduğu şiddet yaşantısını derinleştiriyor.

Son zamanlarda kamuoyunu meşgul eden nafaka meselesini toplumsal cinsiyet perspektifinden, kadına yönelik şiddet ile ilişkisine işaret ederek ele almak istiyoruz. Bunu yapmadaki tek nedenimiz çalışma alanımız olması değil, kadınların deneyimlerinin bu ilişkiye işaret ediyor olması. Neden nafaka hakkında ısrar ettiğimizi açıklamadan önce -bu tartışmanın neden ortaya çıktığına ve nasıl bir söylem düzeni kurduğuna bakmak başlı başına Türkiye’de kadınların maruz kaldıkları ayrımcılık ve şiddete dair bir tablo sunuyor.

Çeşitli erkek grupları tarafından nafaka vermenin kendilerini mağdur ettiği iddiası ile başlatılan bir kampanya ile yayılan gerçek dışı ve kadın düşmanı ifadelerin mecliste karşılığını bulduğunu ve yasal düzenleme fikrinin oluştuğunu endişe ile izliyoruz. Halbuki böylesine önemli toplumsal sonuçları olacak meselelerde devletin yaygara çıkaran bir grubun sesini temel almak yerine, sorunu tüm boyutlarıyla anlamaya yönelik araştırma yaptırması, alanda çalışan sivil toplum örgütlerinden değerlendirme ve öneriler alması gerekiyor. Tüm bunların yapılmıyor olmasından dolayı, gelinen noktada nafaka tartışmalarının kadınların nafaka ile ilgili yaşadığı sorunları içermiyor olduğunu görüyoruz.

Nafaka konusunu tartışabilmek için öncelikle nafakanın hangi şartlarda verildiğine ve nafakanın sonucu olduğu toplumsal olgulara bakmamız gerekli. Türk Medeni Kanunu’nun 175’inci maddesine göre “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.”

Bu maddeden de anlaşıldığı üzere nafaka sadece kadınlara değil ekonomik gücü daha düşük olan erkeklere de bağlanabilir; uygulamada genellikle nafaka alan tarafın kadın olmasının nedeni toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde aranmalıdır. Kadınların erkeklerle eşit eğitim ve istihdam olanaklarına ve eşit ücrete erişiminin olmaması onları ekonomik olarak dezavantajlı kılıyor. Bu sebeple nafaka hakkında genellikle kadınlar yararlanıyorlar. Öte yandan tarafların malî durumlarının değişmesi durumunda nafaka miktarının artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Buna ek olarak, kadının yoksulluk durumunun ortadan kalkması durumunda ya da yeniden evlenmesi ile nafaka kaldırılabilir. Buradan anlaşılacağı üzere nafaka süresiz değildir.

Peki neden genellikle erkekler değil kadınlar nafaka alıyorlar? TÜİK 2018 verilerine göre kadınların işgücüne katılım oranları yüzde 34,2, istihdam oranı ise yüzde 29,4. Erkeklerin işgücü katılım oranı ise yüzde 72,7 iken istihdam oranları ise yüzde 65,7. İşgücüne dahil olmayan 15 yaş üstü kadın nüfus yaklaşık 20 milyon. Bu kadınların 11 milyonu iş gücüne dahil olmamasının nedenini ev işleri ile açıklıyor. Kadınları ev işleri ve çocuk, yaşlı ve hasta bakımından sorumlu olarak gören yaygın toplumsal kanaatler nedeniyle bu işler hane halkı tarafından eşit paylaşılmıyor. Bu tablo bize hali hazırda bildiğimiz bir gerçeği hatırlatıyor. Erkekler dışarıda (ücret alarak), kadınlar ise evde (ücret almaksızın) çalışıyorlar. Kadınların istihdama katılımı okula gönderilmeyerek, meslek edinmeleri engellenerek, görevlerinin ev işi yapmak olduğu söylenerek, erkeklerden daha güvencesiz ve düşük ücretli işlere layık görülerek engelleniyor. Eğitim almış, istihdama katılmış kadınların da istihdamdan uzaklaşmak durumunda kaldıklarını gözlemliyoruz. Bunda en önemli neden ise ev içinde bakımdan sorumlu görülüyor olmaları.

2008'de 497 olan kamu kreş sayısı 2016'da 56'ya düştü. Bu durum, çocuk bakımı çoğunlukla yalnızca kadınlara kaldığından, kadınların kreş ücretini karşılayamadıkları için işi bırakıp eve dönmelerine ya da özel kreş ya da bakıcı ücreti ödeyip yoksullaşmalarına neden oluyor. Çocuk bakımı nedeniyle işe ara vermek ya da bırakmak zorunda kalan kadınlar, baba olduktan sonra iş yaşamlarında değişiklik yaşamayan erkeklerin aksine iş yaşamından uzaklaşıyorlar. Çalışma hayatına ara vermek zorunda kadınlar yeniden istihdama dahil olmak istediklerinde de aynı ücretle eski işlerine giremeyerek daha düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalıyor ve hatta bir çok durumda iş bulamıyorlar. Çocuk bakımının yanı sıra ailede bakıma muhtaç hasta, yaşlı, engelli bireyler olması durumunda bu desteklerin kamu kurumlarında sağlanamıyor olmasından dolayı kadınlar yine bu bakım emeğini vermek için eve haps-

"2008'de 497 olan kamu kreş sayısı 2016'da 56'ya düştü. Bu durum, çocuk bakımı çoğunlukla yalnızca kadınlara kaldığından, kadınların kreş ücretini karşılayamadıkları için işi bırakıp eve dönmelerine ya da özel kreş ya da bakıcı ücreti ödeyip yoksullaşmalarına neden oluyor. Çocuk bakımı nedeniyle işe ara vermek ya da bırakmak zorunda kalan kadınlar, baba olduktan sonra iş yaşamlarında değişiklik yaşamayan erkeklerin aksine iş yaşamından uzaklaşıyorlar. Çalışma hayatına ara vermek zorunda kadınlar yeniden istihdama dahil olmak istediklerinde de aynı ücretle eski işlerine giremeyerek daha düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalıyor ve hatta bir çok durumda iş bulamıyorlar."

luyorlar. Peki evde bunca çalışırken dışarıda çalışmak ne kadar mümkün? Hele ki kadınların eğitim ve mesleklerinin olmadığı durumlarda bulabildikleri işler güvencesiz ve çok düşük ücretli oluyor. Çoğu kadın evde ücretsiz yapmak durumunda kaldıkları işleri bu defa dışarıda düşük ücretlere yapmak durumunda kalıyorlar. Görüldüğü üzere kadınların nafakaya ihtiyaç duyduğu ekonomik koşulların ortadan kalkması için, istihdam alanında kadınlar ve erkekler arasında eşitliği tesis etmek, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı zorlukları ortadan kaldırmak için sosyal devlet olanaklarını harekete geçirmek, kadınların ücretsiz bakım emeği vermek zorunda kalmamaları için çocuk, engelli ve yaşlıların bakımı için ücretsiz ve erişilebilir sosyal hizmet olanakları yaratmak gerekiyor.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı tüm bu zorluklar, kadınlar evliliklerini bitirmeye karar verdiklerinde daha da katmerleniyor. Özellikle kadınlar şiddete maruz kaldıklarında boşanma kararını alabilmeleri çoğu zaman uzun bir sürecin son halkası oluyor. Şiddetten uzaklaşacak gücü, hem şiddete maruz kalmanın yarattığı ruhsal durum, hem de sosyal olarak maruz bırakıldıkları izolasyon nedeniyle neredeyse hiçbir destek almaksızın bulan kadınların önündeki en önemli engellerden biri de ekonomik güçlükler. Kendilerinin ve varsa çocuklarının bakımını nasıl karşılayacakları sorusu çoğu zaman kadınları şiddet gördükleri evliliklerinde kalmaya mecbur kılıyor. Neredeyse 30 yıldır kadına yönelik şiddetle mücadele alanında sahip olduğumuz deneyim göz önüne alınarak, bize nafaka konusundaki en önemli sorunlar nelerdir diye sorulmuş olsaydı kuşkusuz evlilik ve ardından boşanma sürecinde kadınların maruz kaldığı ekonomik şiddet ve nafaka alamaması, aldıysa da tahsil edememesi derdik. Destek almak için Mor Çatı'ya ulaşan pek çok kadının evlilikleri boyunca "benden boşanırsan hiçbir şey alamazsın", "sana asla nafaka vermem" gibi sözlerle tehdit edildiğine tanık oluyoruz. Ekonomik güçleri olmadığı için şiddete maruz kaldıkları evliliklerinde kalmak durumunda kalıyor, bu süreçte kocaları tarafından ekonomik olarak tehdit ediliyorlar. Boşanma aşamasında ise kadınlara göre varlıklı olmalarına rağmen mal varlıklarını ve iş yerlerini başkalarının üzerine yapmak, kendisini sigortasız göstermek ya da sigortada maaşlarını olduğundan daha düşük göstermek gibi yöntemlerle kadınlara nafaka vermemeye ya da nafaka miktarını komik rakamlara çekmeye çalıştıklarını görüyoruz. Kimi zaman ise kadınlar canlarını kurtarmaktan başka bir şey düşünmedikleri için nafaka talep etmiyorlar ve anlaşmalı boşanma yoluna gidiyorlar. Kadınlara nafaka bağlanması durumunda ise nafakanın ödenmesinde ciddi

" Neredeyse 30 yıldır kadına yönelik şiddetle mücadele alanında sahip olduğumuz deneyim göz önüne alınarak, bize nafaka konusundaki en önemli sorunlar nelerdir diye sorulmuş olsaydı kuşkusuz evlilik ve ardından boşanma sürecinde kadınların maruz kaldığı ekonomik şiddet ve nafaka alamaması, aldıysa da tahsil edememesi derdik. Destek almak için Mor Çatı'ya ulaşan pek çok kadının evlilikleri boyunca "benden boşanırsan hiçbir şey alamazsın", "sana asla nafaka vermem" gibi sözlerle tehdit edildiğine tanık oluyoruz. Ekonomik güçleri olmadığı için şiddete maruz kaldıkları evliliklerinde kalmak durumunda kalıyor, bu süreçte kocaları tarafından ekonomik olarak tehdit ediliyorlar "

sorunlar ortaya çıkıyor. Nafaka ödemesi gereken kişi ikamet adresi olmaması gibi yöntemlerle gizlenebiliyor. Kimi zaman ise kadınların yalvartarak ödeme yapmak suretiyle şiddet uygulamaya devam ediyorlar. Kaldı ki çoğu durumda ödenmesine karar verilen nafaka miktarı, bir insanın hayatını idame ettirebileceğinden oldukça uzak miktarlarda.

Nafakanın kaldırılması ya da kişilerin durumlarını değerlendirmeden sınırlı hale getirilmesine yönelik öneriler kadınların şu anki koşulda zaten zor olan bağımsız yaşam kurmalarını, boşanmalarını engellemeye yönelik adımlardır. Nafaka hakkının kaldırılması veya sınırlandırılması, kadınların halihazırda maruz kaldığı başta ekonomik şiddet olmak üzere farklı şiddet biçimlerinin görünmez kılınmasına ve artmasına yol açacaktır. Özellikle Boşanma Komisyonu Raporu ile somutlaşan yaklaşım, kadınları şiddet gördükleri evliliklerine mahkum etmeyi, her şeye rağmen boşandıklarında ise yeniden evlenmeye ya da yoksulluğa mahkum ederek cezalandırmayı amaçlıyor.

Son yıllarda örtük ya da açık bir şekilde kadınların haklarına yönelik saldırılarda bir artış olduğunu görüyoruz. Özellikle alana dair bilgisi olmayan, kadınların gerçekliklerinden bihaber kişiler uzman olarak dinleniyor, kadınların kaderini etkileyecek kararlar bu kişilerin fikirlerine teslim ediliyor. Türkiye halihazırda cinsiyet eşitliğinde 149 ülke arasında 130'uncu sırada. Tartışılan hakların kaybedilmesiyle bu gerilemenin artacağını öngörüyoruz. Vakit kadınların haklarına göz dikmenin değil, kadınları mağdur eden sistemlerle mücadele etmenin vaktidir. Kadınları yoksulluğa mahkum etmek yerine, nafaka bir sorun olarak görülüyorsa kadınların nafakaya ihtiyaç duymasının önüne geçecek önlem ve uygulamaların, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle taahhüt ettiği üzere, ivedilikle hayata geçirilmesini bekliyoruz.

Erkeklerle kıymayın efendiler!

Anayasasında “kadın lehine pozitif ayrımcılık” ilkesi bulunan ülkede bir yargıç, nafaka tartışmasını “erkeklerin kazanılmış hakları”na bağladı. Cinayet davasında mağdurun içkisini, cinsel hayatının alametlerini arayan adli tıp aklı ile nafaka tartışmasında içkiyi, boşanmış kadının olası ilişkilerini konuşan akıl aynı ideolojik zeminde kök buluyor.

“Kadınların kazanılmış haklarını alıyorsunuz deniliyor. Ya siz erkeklerin 80 senelik kazanılmış hakkını aldınız.” Yazık erkeklerle!

“Ya siz...” diye başlayan her cümle, konuşanın konuya acayip hakim olduğunu ilan eden bir dil jestidir, “... ne yaptığınızı biliyor musunuz!” Genellikle siyaset meydanlarında, münazara platformlarında, okey oynamaktan artan zamanlarda birbirleriyle dalaşan erkek heyetlerinde karşılaşırız bu kalıpla.

Peki biz bu lafı niye duyduk? Şöyle:

Konu, nafaka. Bir hukuki tartışma başlığı. Yer, Karabük Baro-

ALİ DJURAN TOPUZ

su, bir hukuk mekânı. Meslek içi eğitim var. Eğitim şart. Konuşan, Yargıtay yargıcı. Bir hukuk kişisi. Hem de öyle böyle değil, 2'inci Hukuk Dairesi Başkanı. Sayısız kitabı var.

Hasılı, yargıç, avukat, güzel güzel konuşuyor. Mesleki bilgi, görgü, donanımları artsın diye. Allah artırsın.

SOYGUNCU DEVLET, SOYGUNCU KADIN!

Başta dönelim, cümleye. Cümlede kadın var, erkek var, hak var ve özel bir hukuk terimi olarak kazanılmış hak var.

Ama heyecan da var:

“Ben hakimim. Ben doğruyu söyleyeceğim. Ben vicdanıma göre karar vereceğim.” İnsan umutlanıyor doğrusu, bir hakim kimsenin doğruyu söylemediği bir ortamda doğruyu söyleyeceğini ilan ediyor. Bir de bilgi: “süresiz nafaka” 1988’de hukuka girmiş. Yargıç devam ediyor: “1988’den beri içime sindiremedim.” Çok üzücü bir durum. Cumhuriyet, 1988’den beri erkeklere zulmediyor! Kadınlarla el ele vermiş, erkeklerin cüzdanlarını tırtıklıyor. Soyguncu bunlar.

ELİN ADAMI VE İÇKİ

“Sen elin adamıyla gayri meşru yaşa ben de sana her akşam içki parayı göndereyim. Var mı böyle bir şey?”

Konu, yoksulluk nafakası ise nafaka alma koşulları yasalarla belli, o koşullar var ise boşanan eşe bağlanıyor. Kanun, “kadın” demiyor, “erkek” demiyor, boşanan eşe bağlıyor ama biz niye durmadan “nafaka alan kadınları” ve veren “erkekleri” konuşuyoruz? Bir tuhafılık var değil mi. Niye?

KANUN NİYE ‘KADIN’ YA DA ‘ERKEK’ DEMİYOR?

Kanun koyucu 1988’de niye böyle yaptığını biliyordu:

Ekonomi erkeklerin yönetim ve denetimindedir. Para genellikle erkekte, iş sahibi olan genellikle erkek ve “boşanma” halinde yoksul düşen genellikle kadındır. Boşanmış erkeğin tekrar evlenmesi kolaydır ama boşanmış kadının tekrar evlenmesi zordur. Birçok kadın, eziyet gördüğü, ne eziyeti, açıkça zulüm gördüğü evliliği, ekonomik olarak kötüleşme, ortada kalma, kimsesiz kalma korkusu yüzünden sürdürür. Bunları bilen kanun, “kadın” ve “erkek” de demeden formülü bulmuştu: “Korkma. Boşanmakta haklıysan, yoksullaşmana izin vermeyeceğim.” Ekonomi kadınlarda olsa, boşanma erkeği zor duruma soksa, o nafaka erkeğe bağlanır, bu kadar.

“Birçok kadın, eziyet gördüğü, ne eziyeti, açıkça zulüm gördüğü evliliği, ekonomik olarak kötüleşme, ortada kalma, kimsesiz kalma korkusu yüzünden sürdürür. Bunları bilen kanun, “kadın” ve “erkek” de demeden formülü bulmuştu: “Korkma. Boşanmakta haklıysan, yoksullaşmana izin vermeyeceğim.” Ekonomi kadınlarda olsa, boşanma erkeği zor duruma soksa, o nafaka erkeğe bağlanır, bu kadar.”

Mesele sadece eril üstünlüğü hukukileştirme çabası değil, Türkiye’de yürürlükte olan hukuka hakim kılınmak istenen temel anlayış da ifşa oluyor bu nutukta: Kavramların yerini değiştirerek, bir ilişkinin yol açtığı hukuksuzluğu örtmek. Mağdur kadın ama biz “erkeklerin hakları”nı savunuyoruz! Böyle olmasa, anayasasında “kadın lehine pozitif ayrımcılık” ilkesi bulunan ülkede, “erkeklerin kazanılmış hakları” gibi bir örtmeceyi kolayca dile getiremezdi kimse.

Kanunun arkasındaki ruh bu. Üstelik, “boşanmada kusuru olmayan” erkek, “boşanmada kusuru olan kadın”a nafaka ödemez.

İDEOLOJİ KONUŞURKEN HERKES SUSMALI!

Yani, “ömür boyu nafaka olmaz!” diyenler aslen hukuki bir tartışma yürütmüyor, özetle diyor ki: gider gelini alırsız, beğendik beğendik beğenmedik postalar yenisini alırsız. Öyle ölene kadar nafaka mı olur?

Hukuki durum böyleyken duyduğumuz lafların sebebi ne? Herkes de biliyor ki şu: Hukuk değil ideoloji konuşuyor. Ekonomik gücün erkekte toplandığı geleneksel “aile yapısı” denilen şeyin ideolojisi konuşuyor. Bazen yargıç oluyor, bazen savcı oluyor, bazen spiker oluyor, bazen köşe yazarı oluyor, bazen siyasetçi oluyor. Bu cinsiyetçi açıdan gerici erkek zihin dünyası laf üretirken, hukuki argümanların yetmeyeceğini iyi bildiği için muhafazakar erkek aklın ve gönlün dikkatini çekmek üzere meseleyi özel bir noktaya getiriyor: 1) Gayrimeşru. 2) İçki.

ERKEK ADAMIN ERKEK HUKUKU OLUR!

Boşanmış ve nafaka alan bir kadın nasıl yaşarsa gayri meşru olur nasıl yaşamazsa olmaz? Medeni hukuk, bekar (yani artık boşanmış) bir kadının hangi ilişkisine gayri meşru hangi ilişkisine meşru der? Der mi? Demez. Hangi yaşam biçiminin meşru hangisinin gayri meşru olduğunu söylemek ne medeni kanuna ne başka bir kanuna düşer. “Gayri meşru” hukuki bir ifade değil, ideolojik bir ifadedir. Bu ifadenin sarf edildiği her yerde “boşanmış” kadının yaptığı her şeyi “gayri meşru” görmeyi temel alan geleneksel eril anlayışı hukuksalmış gibi gösterme arzusu iş başındadır. Erkek adamın erkek hukuku olur.

Mesele sadece eril üstünlüğü hukukileştirme çabası değil, Türkiye’de yürürlükte olan hukuka hakim kılınmak istenen temel anlayış da ifşa oluyor bu nutukta: Kavramların yerini değiştirerek, bir ilişkinin yol açtığı hukuksuzluğu örtmek. Mağdur kadın ama biz “erkeklerin hakları”nı savunuyoruz! Böyle olmasa, anayasasında “kadın lehine pozitif ayrımcılık” ilkesi bulunan ülkede, “erkeklerin kazanılmış hakları” gibi bir örtmeceyi kolayca dile getiremezdi kimse.

İKİ MAYMUNCUK: GAYRI MEŞRU YAŞAM VE İÇKİ

“Gayri meşru yaşam” ve “içki” meselesi, geçenlerde bir “adli tıp uzmanı”nın kaleminden yine hukuk sahnesine çıkmış-

tı. Bu sefer bir ceza davası söz konusuydu. Şule Çet davası. Dosyaya bir “adli tıp uzmanı”nın acayip görüşleri girmişti: Bu hem adalet hem tababet sahasında temayüz etmiş, “uzman” olmuş zata göre “bir erkekle bira içmeyi kabul etmiş bir kadın” cinsel ilişkiyi de kabul etmiş oluyordu. Peki görülen dava neyin davasıydı? Cinayet: Şule Çet öldürüldü mü öldürülmedi mi? Ölümünden önce tecavüze mi uğradı?

İki ağır suçlama, cinayet ve tecavüz. Peki, “uzman” statüsünden para kazanan bir hekim, hangi akla hizmet “bira içmeyi kabul etme” ile “cinsel ilişkiyi kabul etme” bahislerini açıyor, ikisi arasında kısa devre yapabiliyordu? Aynı duruşmada katledilen kadının “bakire” olup olmadığına dair merak da giderildi! Üstelik duruşmayı yöneten hakimler heyeti hiçbir şeye sinirlenmedi de. Bu zalimlik niye?

Nafaka konusunda hukuk kılığına girmiş ideolojik sözlerin doğduğu akıl iş başındaydı da ondan. “Meşru” ve “gayri meşru” yaşamlar var bu ideolojiye göre. Meşrunun/gayri meşrunun ne olduğuna karar, muhafazakar erkek perspektifine göre verilir. Bu anlayış mesela içkiyi, kendi hukuksuzluğunun davetiyesi olarak tanımlar. Nafaka konusundaki bir hukuk tartışmasını içkiye ve “gayri meşru”ya bağlama ile bir cinayet davasında aynı başlıkları açma, aynı “anti hukuk” kafasının şahit olduğumuz iki görüntüsünden ibaretti sadece. Bu yüzden kadınlar için cehenneme ihtiyaç yok buralarda, hukuk yeterli.

“Nafaka konusunda hukuk kılığına girmiş ideolojik sözlerin doğduğu akıl iş başındaydı da ondan. “Meşru” ve “gayri meşru” yaşamlar var bu ideolojiye göre. Meşrunun/gayri meşrunun ne olduğuna karar, muhafazakar erkek perspektifine göre verilir.”

Not:
İki yazı önereceğim. İkisi de Berrin Sönmez’e ait:

Nafakada yeni politika: Boşanmayın barışın!

<https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2018/10/12/bir-calistayin-anatomisi-nafaka-sistemi/>

ve

Nafaka ‘sorun’ değil, sorumluluk mecburiyeti

<https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2018/08/29/nafaka-sorun-degil-sorumluluk-mecburiyeti/>

Yoksulluk nafakasını neden kadınlar alıyor?

Kanunda cinsiyet belirtilmediği halde nafaka meselesindeki kulisler kadınlar ve erkekler olarak ayrılıyor. Erkekler kendilerine haksızlık edildiğinden şikayetçi. Boşanma sebebiyle yoksulluğa düşen tarafın neden hep kadın olduğunu hiç düşündüler mi acaba?

Geçtiğimiz günlerde Yargıtay 2'nci Hukuk Dairesi Başkanı Ömer Uğur Gençcan, bir meslek içi eğitim seminerinde yoksulluk nafakası ile ilgili açıklamalarda bulundu. Açıklama skandallarla dolu, tane tane ilerleyelim.

Öncelikle diyor ki sayın başkan “2'nci Özal hükümetinde bayram değil seyran değil 3444 sayılı yasa ile bunu süresiz hale getirdiler.” Sanki kanuni düzenlemeler bayramlarda seyranlarda dostlar alışverişlerde görülsün diye yapıyormuş, doğrusu buymuş gibi. Sanki kadınların eşit işe eşit ücret alabilmesi için Türkiye için öngörülen süre 217 yıl değilmiş gibi.

Bir kere Medeni Kanun'daki hüküm açık, diyor ki “boşanma

ASLI KARATAŞ

sebebiyle yoksulluğa düşecek taraf nafakaya hak kazanır”. Görüldüğü üzere düzenleme herhangi bir cinsiyet farkı içermiyor. Erkekler kadınlara nafaka öder demiyor. Peki sayın başkan neden sürekli kadınlara verilen haksız haklardan (!) bahsediyor? Çünkü uygulamada gerçekten boşanma sebebiyle yoksulluğa düşen taraf kadın. Esas bunun sebebi burada esas konuşulması gereken konudur, bir hukukçu olarak esas gündem olması gereken husus kadın yoksulluğudur.

Açıklamadaki skandal ayrıntılardan biri de yine “Sen elin adamıyla gayri meşru yaşa ben de sana her akşam içki paramı göndereyim.” Sanırsınız bu ülkede bütün kadınlar erkek arkadaşlarıyla birlikte yaşıyor, eski kocanın parasıyla yiyor içiyor. Bunlar bir hukukçuya yakışmayacak ifadeler, yakışsız bir manipülasyondur. Daha da seviye düşüyor fakat konudan sapmamak adına fazlasına gerek yok.

Yoksulluk nafakasının tarafının neden hep kadın olduğu konuşulursa eğer ve bunun üzerine çözümler geliştirilirse ancak gerçek anlamda adaletin sağlanması mümkün olabilir. Türkiye devletinin kadına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve kadının güçlenmesi için pozitif yükümlülüğü söz konusudur. Bu koşullar sağlanmadıkça yoksulluğun kadınlaşması kaçınılmazdır. Serbest piyasa ekonomisinde güvencesiz sektörlerde düşük ücretli çalışanlar kadınlardır. Beyaz yaka kadın ev içi rollere hapsedilmişliği üzerinden zaman içinde tam zamanlı istihdamdan dışlanır. Kadının ekonomik yaşama katılımı önündeki bu engelleri masaya yatırmadıkça nafakanın süresini konuşmanın bir anlamı olamaz.

Kadın gerek kol emeğine gerekse zihin emeğine dayalı her sektörde toplumsal cinsiyete dayalı bir şiddetle karşılaşmaktadır. Hem kamusal hem özel alanda sınırlı bir temsili söz konusudur. Önümüz belediye seçimleri, bakınız seçilmesi muhtemel adayların kaç kadın? Erkek çocuğun mirastan daha çok pay aldığı bir kültürde bakınız taşınır taşınmaz malların yüzde kaç kadınların mülkiyetinde?

Kadının çalışma hakkı kapsamında bakım hizmetlerinin sağlanması konusunda annelik gibi babalığın da dikkate alınmadığı, sadece kadın işçi çalıştıran işyerlerinin kreş bulundurma yükümlülüğü olduğu bir ülkede toplumsal cinsiyet eşitliği olduğundan söz edemezsiniz.

Devletin kadınların sırf kadın oldukları için düşük ücretli veya kayıt dışı sektördeki işlerde istihdamına karşı önlemleri almadıkça nafakanın süresinden söz edemezsiniz.

İş yaşamında cinsel taciz ve saldırı meselesinin Şule Çet örneğindeki gibi ayyuk olduğu bir ülkede kadınların ekonomik hayatta varlığının eşit koşullarda sağlandığından söz edemezsiniz.

Profesyonel mesleklerde terfiler konusunda cam tavan engelinin ortadan kaldırılması için gerekli çalışmaları yapmadıkça eşit işe eşit ücret verildiğini savunamazsınız.

Kız çocuklarının erken yaşta evlendirmelerle ev-içi emek sömürüsüne dahil edildiği ya da emeğinin tarım sektöründe ev dışı sömürüldüğü bir ortamda, eğitim hakkına erişemeyen bu kız çocukları için eşit istihdam koşullarından söz edemezsiniz.

Sadaka değil, emeğimizin karşılığını istiyoruz. Nafakanın süresine kafa yormak yerine kadın yoksulluğunun önüne geçmenin yollarına kafa yorulursa sorun kendiliğinde çözülmüş olacak.

Evlenirken 'evinde otur' boşanınca 'iş bul' olur mu?

Yasadaki adı "yoksulluk nafakası" olan bu nafaka sözcüğünün önüne, özgürlüğü bağlayıcı cezalar için kullanılan müebbet sözcüğünü getirerek adını "müebbet nafaka" olarak kamu önüne sunmak doğru değildir. Yoksulluk nafakası en çok "evliliğin bir gün" bile sürmesi halinde ömür boyu nafaka ödeneceği iddia edilerek eleştirilmektedir.

İZZET DOĞAN

Yoksulların nafakası için feryat figan etmeden önce yoksul kalan mağdurlara haksızlık etmemek gerekir. Yoksulluğun tanımı yasadaki yapılmamıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 07.10.1998/656-688 sayılı kararında; "Yoksulluk ekonomik ve sosyal koşullarla doğrudan ilgilidir. O nedenle bunu ülkenin ekonomik ve sosyal koşulları altında belirlemek gerekir. Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına sahiptir. (Anayasa 17/1, 55). Şu hâlde, bu temel hakkın tabii sonucu yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanları yoksul kabul etmek yerinde olur" tanımı yapılmıştır.

Öncelikle yasadaki adı "yoksulluk nafakası" olan bu nafaka sözcüğünün önüne özgürlüğü bağlayıcı cezalar için kullanılan müebbet sözcüğünü getirerek adını "müebbet nafaka" olarak kamu önüne sunmak doğru değildir.

Yoksulluk nafakası en çok "evliliğin bir gün" bile sürmesi halinde ömür boyu nafaka ödeneceği iddia edilerek eleştirilmektedir.

Bu iddia tümüyle doğru olmayıp kısmen doğrudur. Çünkü Türk Medeni Kanunu'nun 176'ncı maddesine göre yoksulluk nafakası: "Nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi, evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararı ile kaldırılır".

Ayrıca evliliğin bir gün bile sürmesi halinde daha ağır kusurlu olan eşin nafaka ödeyeceği belirtilirken evliliğini 10 yıl, 15 yıl veya daha uzun süre sürdüren ve belki de boşanmada hiç kusurları olmayan kadınların beş kuruşsuz sokağa bırakılmalarından örnek vermemek ve söz etmemek adil bir eleştiri ve çözüm arama yöntemi değildir.

Yine bir kimsenin evladına bile ömür boyu nafaka ödeme yükümlüğünün olmadığı iddiası da doğru değildir. Çünkü TMK 364 md ne göre "Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür". Bu yükümlülük koşulları varsa ömür boyudur.

'SÜRESİZ OLARAK' İBARESİNİN ANAYASAYA AYKIRILIĞI İDDİASI

Bu iddiayı inceleyen Anayasa Mahkememiz 2011/136 esas,

"...Ayrıca evliliğin bir gün bile sürmesi halinde daha ağır kusurlu olan eşin nafaka ödeyeceği belirtilirken evliliğini 10 yıl, 15 yıl veya daha uzun süre sürdüren ve belki de boşanmada hiç kusurları olmayan kadınların beş kuruşsuz sokağa bırakılmalarından örnek vermemek ve söz etmemek adil bir eleştiri ve çözüm arama yöntemi değildir."

“ Bu kriterlere göre eğitimini bitirmeden, bir meslek sahibi olmadan erken evlendirilen ve boşanmakla yoksulluğa düşecek kadına daha önce “üç çocuk doğur, evinde otur, sokakta görünme” deyip bu kez boşanınca “bir iş bul çalış demek” de haklılık payı var mıdır? Daha dün Sağlık Bakanlığı’nda temizlik görevlisi olarak 1500 kişinin alınacağını açıkladığını bu iş için 6 bini üniversite, 8 bini de yüksek okul mezunu olmak üzere 107 bin kişinin başvurduğu haberi medyada yer aldı.”

2012/72 sayılı kararı ile “Süresiz olarak ibaresine yer vermesinin amacı, boşanmadan dolayı yoksulluğa düşecek olan eşin diğer eş tarafından, şartları bulunduğu sürece ekonomik yönden desteklenmesi ve asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanmasıdır... Yoksulluk nafakasının özünde, ahlaki değerler ve sosyal dayanışma düşüncesi yer almaktadır... Yoksulluk nafakasıyla, boşanma sonunda yoksulluk içine düşen eşin asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanması düşünülmüştür” denilmekte ve ayrıca bu yükümlülüğün “sosyal hukuk devleti ilkesinin gereği olarak” getirildiği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak da yoksulluk nafakasının koşulları oluştuğunda süresiz olmasının anayasaya aykırı olduğu iddiası reddedilmektedir.

Yoksulluk nafakası konusu yeniden tartışıldığında ana başlıklar arasında boşanan eşlerin kusur durumları, nafakanın süresinin evlilik süresi ile uyumlu olması, yoksulluk nafakası alan eşin çalışma ve iş bulma imkânı olup olmadığı ve ayrıca nafaka yerine sosyal yardım yapılması da ele alınıp değerlendirilecektir.

Bu kriterlere göre eğitimini bitirmeden, bir meslek sahibi olmadan erken evlendirilen ve boşanmakla yoksulluğa düşecek kadına daha önce “üç çocuk doğur, evinde otur, sokakta görünme” deyip bu kez boşanınca “bir iş bul çalış demek” de haklılık payı var mıdır? Daha dün Sağlık Bakanlığı’nda temizlik görevlisi olarak 1500 kişinin alınacağını açıkladığını bu iş için 6 bini üniversite, 8 bini de yüksek okul mezunu olmak üzere 107 bin kişinin başvurduğu haberi medyada yer aldı.

Yoksulluk nafakası hakkında düşünülen yeni düzenlemenin kadın için yeni mağduriyetlere neden olmamasını umuyor ve diliyoruz.

Kadının nafkasına göz dikme!

Nafaka ödemek istemeyenlerin tekil örneklerle kopardığı yaygarayı önemseyenler, nafakanın ödenmeyişi ile kadın ve çocuklara yapılan eziyeti de tekil örneklerden görebilirler. “Almak için bu kadar zorlandığım nafakama göz dikmeyin” diyen Emine’yi duydukları takdirde.

İlk cümlesinde bile birden çok yanlış bilgi ve yönlendirme içeren haberle nafaka, yine gündemin başköşesinde. Önder Yılmaz gibi deneyimli bir Ankara gazetecisinin haberi, nafaka konusunu, tarafların tümünün yaklaşımlarını içermeyen kurgulanmış. Yoksulluk nafkasının taraflarından sadece birisinin iddialarını gerçeğin tümü gibi sunarak yazılan bu yanlış ve yönlendirici bilgiler içeren haber de yıllarca basınımızın başköşesine yerleşmiş Milliyet gazetesinde yayınlandı. Kanunun değişmesini isteyenlerin dilini, söylemini kullanarak, konuyu açıkça çarpıtan iddialarını gerçekmiş gibi sunuyor. Milliyetçi Hareket Partisinin, yoksulluk nafkasına süre sınırı getirilmesini öngören bir yasa teklifi hazırladığını bildiren haberin ilk cümlesi şöyle:

“MHP, milyonlarca aileyi ilgilendiren ve boşanmalarda eşlerin ölünceye kadar “SGK” gibi maaş ödemesine yol açan süresiz nafakaya karşı yasa teklifi hazırladı.”

BERRİN SÖNMEZ

Kadınlar boşanınca ömür boyu nafaka almıyor. Çünkü;

Nafaka hakkına sahip olabilmek için koşullar var. Eğer boşanmada kadının "kusuru" fazla ise nafaka isteyemez. Nafaka isteyen taraf "yoksulluğa düşmeli." Yani kadının mal varlığı, işi, herhangi bir geliri olmamalı. Kadın bu koşullarla nafakayı kaybediyor. Nafaka ancak çocukların bakımı için "iştirak nafakası" olarak bağlanabiliyor. Bu durumda da zaten erkeğin kadının velayetine verdiği çocuğunun bakımına bir nebze olsun maddi destek olmasına kimse itiraz etmemeli.

İlk cümledeki "milyonlarca aileyi ilgilendiren" bilgisi tümüyle uydurma bir iddia. Uydurma çünkü yoksulluk nafakası yükümlülerinin sayısını ilgili makamlar aylardır defalarca sorulmasına rağmen açıklamadı. Sayısal veri Adalet Bakanlığı tarafından kamuoyuna sunulmadı. Israrla kaçınıyor hâlâ yetkililer veriye dayalı bilgi sunmaktan. Dolayısıyla resmi, kayıtlı veriye dayandırılmadığı için havada uçuşan her türlü sayı, açıkça uydurmadır. Uydurma sayıları bilgi gibi sunarak başlayan haberin bu ilk cümlesi "ölünceye kadar" ifadesiyle gerçeği çarpıtmakta. "SGK gibi maaş ödemesi" söylemini, slogan olarak kullanan nafaka karşıtlarının iddialarını yoksulluk nafakası konusunu izah eden bir gerçekmiş gibi sunarak da kamuoyunu yanıltmaktadır. Bir gün içinde bütün gazetelerin kaynak göstererek yaygınlaştırdığı bu çarpık bilgilerle yüklü haber nedeniyle Önder Yılmaz'ın ve Milliyet gazetesinin nafakasına göz dikilen kadınlardan özür dilemesi gerekir.

Erkekler nafaka ödemek için "böbreğini satmıyor." Çünkü;

Türkiye'deki hukuk sisteminin erkeği koruyan ve cinsiyet ayrımcı karar ve uygulamaları hiç de münferit değil. Hakimin de erkeği "yoksullaştıracak", "zorluk yaşamasına" neden olabilecek bir miktara hüküm vermesi rastlanan bir durum değil. Türkiye'de en yaygın olarak ödenen nafaka tutarları ortalama 300-400 TL arasında. Bu miktar da erkeği yoksulluğa düşürmesini bir yana bırakalım "boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf"ın -yani kadının- yeni bir yaşam kurabilmesine olanak sağlamıyor.

Haber MHP Genel Başkan Yardımcılarından Feti Yıldız'ın açıklamalarını içeriyor. Tıpkı Adalet Bakanlığı'nca konunun 100 günlük eylem planına alınırken yapıldığı gibi MHP adına konuşan Feti Yaşar da söylediklerinden anlaşıldığına göre konunun sadece erkek tarafını dikkate almış. Sadece nafaka yükümlüleri dinlenmiş. Ülkemizde kadın yoksulluğunun boyutunu, kadın istihdamının oranlarını, eğitim ve meslek sahibi olma oranlarının içerdiği açık eşitsizlikle yoksulluk nafakası arasındaki bağlantıyı hiç dikkate almamış görünüyor. Tüm bu eşitsizliklerin üzerine toplumsal gerçekliğin de kavranmadığı anlaşılıyor. Eğitim hayatından koparılarak erken yaşta, çocukken evlendirilen kadınların, evlilik yürümediği takdirde yoksulluk nafakasına muhtaç kılındığını görmezden geliyor, nafaka karşıtları. Diğer yandan işgücü piyasasına dahil olmuş kadınların TÜİK 2017 verilerine göre işi bırakma nedenleri doğrudan evlilikle ve iş gücü piyasasının emek sömürsü düzeniyle ilişkili. Kocasını istemediği, çocuk ve hasta, yaşlı bakım yükü sadece kadının üstüne kaldığı için çalışma hayatından ayrılan kadınların oranı çok yüksek. Evlenirken kadının çalışmasına karşı çıkan erkek, boşanınca nafaka ödememek için "gitsin çalışsın" diyor bu ülkede. Çalışma yaşamından onca süre uzak kaldıktan sonra tekrar iş bulma şansının çok düşük olduğunu idrak eden yok. Kadın işsizlik oranının yüzde 30'ları aştığını düşünen de. Evlilik süresince görünmez kılınarak sömürülen ev içi emeği gibi iş yaşamı, emek sömürsüne karşı çalışanı korumadığı için de çalışamaz hale geliyor pek çok kadın. Kadının çalışabilmesi için ücretsiz kreş ve diğer bakım hizmetlerini karşılayacak kurumsal destek olmadığı da kimse'nin umurunda değil.

Ve iktidar ortağı MHP ülke kadınlarının gerçeklerinden tümüyle habersiz olarak, yoksulluk nafakasını insan hakları ihlali sayıyor. İlk cümlesinden itibaren sorunlu olan bu haberde Feti Yıldız ismiyle yapılan açıklamalar doğruysa tabii. Zira haber üzerine MHP içerisinde kendi kaynaklarımdan aldığım bilgi, bu yönde partide görüşler olduğu ancak somutlaşmış bir çalışma gerçekleştirilmediği yönünde. Bana verilen bilgi gerçeği yansıtıyorsa haber gerçeği yansıtmıyor demektir. Konunun hükümet eylem planına girmesi, sürekli ötelenerek gündemde tutulması bu ülke kadınlarına, ekonomik ve psikolojik şiddet uygulanması anlamını taşıyordu zaten, defalarca yazdığım gibi. İrili, ufaklı pek çok basın yayın kuruluşunun uygulanmasına taraf olduğu bu şiddet, dozu arttırılarak sürdürülüyor. Kadının nafakasına göz dikenlerin ağzıyla hem de.

Nafaka bağımlılık değil haktır. Çünkü;

İçinde yaşadığımız sistem bir yandan cinsiyetçi iş bölümü nedeniyle kadını evin içine hapsediyor diğer yandan da kendi ayakları üzerinde durmaya çalışan kadının önüne yine cinsiyet ayrımcı engeller çıkarılıyor. Kadının kendi ayakları üzerinde durmasına bu kadar engel varken ve yıllarını "evin idare edilmesi, çocukların bakımı, kocanın bakımı"na ayıran bir kadına bir anda "şimdi git kendi kendine geçin" denemez.

Nafakanın kadın tarafını dinleyenlerin, konuyu tüm boyutlarıyla değerlendirmeleri halinde, mevcut kanun maddesini değiştirmenin büyük sosyal sorunlar yaratacağını görmeleri mümkün. Gerçek ve yaygın nafaka sorunu, ödenmeyen nafakanın yarattığı mağduriyetler. Nafaka ödemek istemeyenlerin tekil örneklerle kopardığı yaygarayı önemseyenler, nafakanın ödenmeyişi ile kadın ve çocuklara yapılan eziyeti de tekil örneklerden görebilirler. “Almak için bu kadar zorlandığım nafakama göz dikmeyin” diyen Emine’yi duydukları takdirde. Üç evlilikten dört çocuk sahibi olup da babalık ve kocalık sorumluluğunu üstlenmekten aciz, olgunlaşmamış bu oğlan çocuğunun sorumsuzluğunun bedelini vergi mükelleflerine ödetmeye kimsenin hakkı yok!

#NafakaÖykünüAnlat

Emine, nafaka öyküsünü anlatıyor

Eşimin içki ve kumarı vardı. Sürekli şiddet görüyordum bu yüzden boşanmaya karar verdim. İki çocuğum var. Biri zihinsel engelli diğeri epilepsi hastası. Boşanma sırasında velayet, tedbir-iştirak yoksulluk nafakası, maddi-manevi tazminat istemli dava açtım. Ev kadını olduğum için anne-babamın evine taşınmak zorunda kaldım. Eşimin tam kusurlu olması nedeni ile dava kısa sürede kazanım ile sonuçlandı. Eşimin benden öncede bir evliliği olmuştü. O yüzden ilk eşine yoksulluk ve ilk evliliğinden olan oğluna da iştirak nafakası ödediği için bana ve iki çocuğuma toplamda asgari ücretin 1/4’ü kadar nafakaya hükmedildi. Ancak, nafakaları ödemedi. Tarım yaptığı araziler ve yaşadığı ev babası adına kayıtlı olduğu ve sigorta kaydı olmadığı için evine hacze gidildiğinde “burası abimin evi” dedi. Evde yeni doğmuş bir bebek vardı. Bebeğin annesini yengem diye tanıttı. İcra memuru tarafından hemen nüfus kaydı sorgulaması yapıldı. Evdeki yeni doğan çocuğum boşandığım eşimin 3.evliliğinden olduğu ve o evde ikamet ettiğinin anlaşılması ile haciz işlemi yapıldı. Bebeği gördüğümde ise şok oldum çünkü aldatıldığımı da öğrendim. Boşandığım eşim nafakaları hala ödemiyo bende vazgeçmiyorum ve icra takibi için başvurumu yapıyorum. Yasal işlem yapıldığında benim ve çocukların nafakası boşandığım eşimin ailesi tarafından ödeniyor.

Almak için bu kadar zorlandığım nafakama göz dikmeyin!

Emine

KADINLARA SOR

facebook/kadınlarasor instagram/kadınlarasor twitter/kadınlarasor

Bu tekil örnekler pek çok. Aynı zamanda kadın çalışmaları yürüten, sosyolojik ve ekonomik çalışma yürüten akademisyenlerin, kadın hareketinin ve baroların konuyla ilgili görüşleri dikkate alınmalı. Sadece “nafaka ödemek istemezük” çığlıklarına itibar edilmesi büyük hata. İzmir Barosu nafaka çalıştay sonuç bildirgesi, konuya ilişkin görüşlere son örneklerden birisi olarak dikkate alınmalı. Aile mahkemesi hakimlerinin, avukatların, akademisyenlerin, sivil toplum gönüllülerinin ve basın mensuplarının da yer alarak görüş bildirdiği bu çalıştayda konu, tüm yönleriyle ele alınarak hazırlanmıştı sonuç bildirgesi. Gerek kadın ve çocuk özelinde gerekse toplumsal dengeler ve ekonomik şartlar dikkate alınarak oluşturulan görüş, nafaka düzenlemesinin gerçekleştirildiği ilgili kanun maddelerinde hiçbir değişiklik yapılmaması gerektiği yönünde. Ayrıca ileri sürüldüğü gibi değişikliklere yönelinmesi halinde anayasanın, kadın için pozitif ayrımcılığı da içeren eşitlik maddesinin ihlal edileceği bilinmeli.

Sürelî nafaka: Sonuçlarına katlanırsınız

Tahsil edilemeyen nafakalar konusunda devletin sorumluluk üstlenmesi gibi çalışmalar yapılması gerekirken nafakayı süreye bağlamaya çalışmak kadınlara boşanmayın, boşanırsanız da sonuçlarına katlanırsanız demekten başka bir anlama gelmemektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'un 175'inci maddesinde düzenlenmiş olan nafaka konusunda kamuoyuna kasıtlı olarak yanlış bilgi verilmektedir. Medeni Kanun'da ifadesini bulan yoksulluk nafakası esasen süresiz değildir.

Kadın yoksulluğunun giderek arttığı, işsizliğe dair tablonun kadınlar aleyhine ağırlaştığı, yaşamın her alanındaki şiddetin olağan hale getirilmek istediğini günümüzde, kadınlar lehine yeni yasal düzenlemeler yapılması gerekirken ne yazık ki tam tersi bir tablo ile karşı karşıyayız. Bir süredir nafaka düzenlemesinin tartışıldığı, 6284 Sayılı Kanun'un ve İstanbul Sözleşmesi'nin konuşulduğu günlerden geçiyoruz.

Adalet Bakanlığı ile Çalışma Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı'nın birlikte düzenlediği Nafaka Çalıştayı ile devletin resmen dile getirdiği nafaka tartışması hızını kesmeden devam ediyor. Ünlülerin magazin gündemi olmuş nafaka tartışmalarının da malzeme edildiği konu, "mağdur erkeklerin" ısrarlı takibi ile sürüyor. Mevzu, kadınları erkeklerin sırtında asalak olarak yaşayan canlılar olarak gösterecek kadar çirkin konuşulurken yasal düzenleme için hazırlıklar da bir yerlerde bekletiliyor.

Adalet Bakanlığı'nın Çalıştay yapacak kadar önemseydiği ve gündeme aldığı bu konunun tek dayanağı mağdur erkekler, mağdur babalar olarak adlandırılmaktadır. Ancak mağdurlara ilişkin sunulmuş hiçbir veri, bilimsel bir kriter bulunmadığı gibi yapılmış bir araştırma da yoktur. Durum çocuk istismarı nedeniyle getirilmek istenen af tartışmasına benzemektedir. Orada da esasen erkeklerin mağduriyetlerinden söz edilmekte, bunun üzerinden istismarcı sanıkların cezaevinden çıkarılmasına zemin hazırlanmak istenmektedir. Binlerce çocuğun tecavüze, istismara uğramış olduğu gerçeği göz ardı edilerek, erkeklerin (ailelerin) mağduriyeti iddiası ile af çıkarmak isteyenler, belirsiz ve yanıltıcı beyanlar içeren erkek mağduriyetleri iddiası üzerinden nafakayı kaldırmak istemektedir.

Sosyal devlet mekanizmalarının çok sınırlı, kadınlar için sosyal güvenlik sisteminin neredeyse olmadığı günümüz koşullarında nafakayı sınırlamak, kadınların boşanma ile düşecekleri yoksullukla onları baş başa bırakmak dışında bir anlamına gelmiyor ne yazık ki. Şurası bir gerçek ki; evliliğin bitmesinin ardından, hayatın her alanındaki eşitsiz koşullar nedeniyle yoksulluk kadın için kaçınılmaz bir sonuç olmaktadır. Kadınların boşanmanın ardından nafakaya ulaşmasını güçleştirmek pek çok kadını sadece sosyal yardımlarla muhtaç edecek olup ya da kadınlar boşanmanın ardından hayatını sürdüremeyeceğini düşüneceğinden boşanmadan vazgeçmek durumunda kalabilecektir. Yasal ve fiili olarak kadın erkek eşitliği sağlanmadan nafakanın süreye bağlanması halinde, kadın mutlu olmadığı belki de şiddet gördüğü bir evliliğe mahkum olabilecektir.

Eşitsizliğin ürettiği yoksulluk konuşulmadan nafakanın tartışılması son derece sakıncalı sonuçlara neden olabilecek kadar ciddi bir durum. Kadınların işgücüne katılımı eşitsiz, çalıştığı iş düzensiz ve güvencesizken, ev içi emek ve bakım emeği ve

Kadınların boşanmanın ardından nafakaya ulaşmasını güçleştirmek pek çok kadını sadece sosyal yardımlarla muhtaç edecek olup ya da kadınlar boşanmanın ardından hayatını sürdüremeyeceğini düşüneceğinden boşanmadan vazgeçmek durumunda kalabilecektir. Yasal ve fiili olarak kadın erkek eşitliği sağlanmadan nafakanın süreye bağlanması halinde, kadın mutlu olmadığı belki de şiddet gördüğü bir evliliğe mahkum olabilecektir.

Esasen bu duruma ilişkin bir düzenleme yapılması, tahsil edilemeyen nafakalar konusunda devletin sorumluluk üstlenmesi gibi çalışmalar yapılması gerekirken nafakayı süreye bağlamaya çalışmak kadınlara boşanmayın, boşanırsanız da sonuçlarına katlanırsanız demekten başka bir anlama gelmemektedir.

eğitim öğretim alanındaki eşitsizlikler çözülmemişken nafaka konusunda yasada kadınlar aleyhine bir düzenleme yapılması doğal olarak kabul edilebilecek bir durum değildir.

Kadınlar için çok ciddi sonuçlar doğurabilecek bir yasal düzenleme yalan yanlış iddialar, manipülatif açıklamalar eşliğinde tartışılmakta olup, konu özünden böylece çıkarılmaya çalışılmaktadır. Kaldı ki bu durum diğer düzenlemeler için de söz konusudur; çocukları istismar edenlere getirilmek istenen af “erken yaşta evliliklerde ailelerin mağduriyeti” biçiminde konuşulurken, 6284 Sayılı Kanun’un kadınlar tarafından kötüye kullanıldığı iddiaları yazılıp çizilmektedir. Kadınların eşitsizliğin yarattığı şiddet ve yoksulluk içerisinde yaşadığı temel ve esas iken, belirsiz birkaç istisna üzerinden yasal düzenleme yapılmak istenmesinin kadınların yaşamlarını daha da zorlaştırmaktan başka bir anlam taşımadığı açıktır.

Öte yandan kadınların gerçek hayatı, hakiki boşanmalar, Demet Şener İbrahim Kutluay boşanmasındaki gibi gerçekleşmediğini de belirtmek gerekir. Otuz beş bin lira gibi ifade edilen nafaka ile Demet Şener üzerinden üç kuruş diye tanımlanabilecek nafakalar alan bütün kadınlar hedefe konulurken, nafaka ile ilgili esas sorunun nafaka tahsil edememek olduğunu ifade edilmelidir.

Ömür boyu bir günlük evlilik için nafaka ödediğini iddia eden erkeklerden söz edilirken, bu durumun Adalet Bakanlığı üzerinden hiçbir çalışma ile doğrulanmadığını belirtmiş idik. Ancak nafaka konusundaki gerçek problem Aile Mahkemelelerinin vermiş olduğu nafaka kararlarının tahsil edilememesidir. Dosyalarımızın çoğunluğu nafaka ödememek için sigortalı işe girmeyen, mülk edinmeyen erkeklerin yaptıkları nedeniyle icra dairelerinin raflarında beklemektedir. Üstelik belirlenen nafaka miktarları oldukça düşük olup, çoğunlukla şiddet gibi boşanma nedenleri söz konusu olduğundan kadınların çoğunluğu nafaka almak istememekte, talepte dahi bulunamamaktadır.

Esasen bu duruma ilişkin bir düzenleme yapılması, tahsil edilemeyen nafakalar konusunda devletin sorumluluk üstlenmesi gibi çalışmalar yapılması gerekirken nafakayı süreye bağlamaya çalışmak kadınlara boşanmayın, boşanırsanız da sonuçlarına katlanırsanız demekten başka bir anlama gelmemektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; 4721 sayılı Türk Medeni Kanun’un 175’inci maddesinde düzenlenmiş olan nafaka konusunda kamuoyuna kasıtlı olarak yanlış bilgi verilmektedir. Medeni Kanun’da ifadesini bulan yoksulluk nafakası esasen süresiz değildir. Medeni Kanun’un 176’ncı maddesi nafakanın kaldırılması koşullarını düzenlemektedir ki bu koşullar oluştuğunda (yeniden evlenme, işe girme vs) çoğunlukla geniş yorumlanarak

yoksulluk nafakası kaldırılmaktadır. Dolayısıyla yoksulluk nafakasının süresiz olduğu iddiası gerçek dışıdır. Çocuklar için söz konusu olan ve 18 yaşa kadar devam eden iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası bilinçli olarak karıştırılmakta, adeta kadınlara ödenen nafakanın asla kaldırılmayan bir nafaka olduğu biçiminde bir algı yaratılmak istenilmektedir. Boşanma durumunda çocukların velayetinin genelde annede olduğunu düşündüğümüzde aslında çocuklar için ödenen nafakanın da tartışıldığı buradan anlaşılmaktadır. Aslında süresiz olmayan nafakaya süresiz diyerek nafaka hakkını ulaşılmaz hale getirmek istendiği son derece açıktır.

Her türlü eşitsizlik altında bütün bir yaşamını ev işlerine, çocuk, yaşlı bakıma ayırmak zorunda kalan, cinsiyetçi iş bölümünün sonuçları olarak iş hayatına ya hiç ya da erkekten geride katılan kadınların boşanma sonrası koca parasıyla günü gün eden kadınlar olarak adlandırıldığı nafaka tartışmaları Medeni Kanun'daki önemli haklarımızdan birine yönelik ciddi bir saldırıdır. Üstelik durum sadece nafakanın tartışılması ile kalmayacağını göstermektedir. Boşanmada arabuluculuk, 6284 Sayılı Yasa kapsamındaki koruma tedbirleri ve pek çok olumsuz yasal düzenleme planlanmakta ve bu durum açıkça da ifade edilmektedir. Bu durumun ise kadınlar için daha çok yoksulluk, şiddet, cinayet anlamına geleceğini söylemeye bile gerek yoktur. Bu sebeple haklarımız için mücadele o yüzden hayatlarımız için mücadele anlamına geliyor. Kadınlar da bu mücadeleyi sürdürmeye devam ediyor.

Esas nafaka mağduru kadınlardır

Şayet nafaka konusunda bir mağdur varsa bunlar kadınlardır. Birçok durumda kadın bırakın kendisi için istemeyi, bir an evvel kurtulayım diyerek çocuğu için bile nafaka istemiyor. Lütfen esas duruma odaklanalım!

Aylardır kadına yönelik şiddetin boyutları kat kat artmamış gibi, son üç ayda bu ülkede üç kadın avukat erkek şiddeti sonucu hayatından olmamış gibi nafaka tartışıyoruz. Hem de verisiz, gerçeklerden uzak, -miş -muş'lar ile itilerek, tamamen manipülasyon teknikleriyle yasa değişikliğine götürülmeye zorlanıyoruz. Kanun yapma tekniğine ve sanatına uygun mu? Değil. Hepimiz içimiz acıyarak yine bir kanun yapma sanatının ölümünü izliyoruz.

NEDEN MEDENİ YASA'DA DEĞİŞİKLİĞİ VE NAFKAYI KONUŞUYORUZ?

Kadın hareketinin yüzlerce sene süren ve 1980 sonrasında kadın örgütlerinin mücadelesi ile somut sonuçlara bağlanan tüm kazanımlarını geri almaya yönelik girişimler kısaca Boşanma Komisyonu Raporu diye ifade ettiğimiz Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi amacıyla kurulan 14 Mayıs 2016 tarihli meclis araştırma komisyonu raporunda duyurulmuştu. Esasen bu raporda

SELİN NAKİPOĞLU

kadınların kazanımlarına açık savaş açan AKP'nin yol haritasını okumuştuk ve rapor Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçirildi, resmîyet kazandırıldı. O dönem rapora verilen tepkiler sonucu, tümüyle değil peyder pey hayata geçirilmeye başlandı. Nafaka da bu konulardan biriydi.

Peki nedir bu nafaka? Boşanma ile ortaya çıkan sonuçlarıdır. Hukukumuzda nafaka bakım nafakası ve yardım nafakası olmak üzere ikiye ayrılır. Bakım nafakası ise iştirak ve yoksulluk nafakasından oluşmaktadır. Yoksulluk nafakası Medeni Kanun m. 175'te düzenlenmiştir. Buna göre boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Boşanma yüzünden yoksulluğa düşen taraf ister kadın olsun ister erkek olsun kusuru daha ağır olmamak kaydıyla geçimini sağlamak amacıyla karşı taraftan gücü oranında nafaka isteyebiliyor. Madde bir cinsiyet belirtmemiş ama yoksulluğa düşen taraf demiş. Yani yoksulluk nafakası bakımından en önemli kriter yoksulluğun ne anlama geldiğinin açıkça tayin edilmesi noktasına kilitleniyor. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 07.10.1998 gün, 1998/2-656 E.; 1998/668 K. sayılı kararında yeme, barınma, giyinme, sağlık, ulaşım, kültür, eğitim gibi bireylerin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanların yoksul kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Boşanma ile yoksulluğa düşen ise kadınlar olmaktadır. Türkiye'de kadınlar erkeklere göre yoksuldur.

KADINLAR NEDEN YOKSUL?

Kadın yoksulluğunu anlamak için genel yoksulluğa göre belirleyici özelliklerini ortaya koymak gerekir. Buvinic'e göre kadın yoksulluğunun iki belirleyici özelliği bulunmaktadır: İşgücü piyasasındaki konumu ve eğitim imkanlarından yararlanma durumu. İş piyasasında kadınların ikincil konumda olduklarını gösteren pek çok veri mevcuttur: İşgücü piyasasına katılımın düşük olması, eşit işe eşit ücret verilmemesi, düşük ücretli işlerde istihdam edilme, kayıt dışı sektörde çalışma, ücretsiz aile işçisi olma, elde edilen gelir üzerinde söz sahibi olmama vb. gibi göstergeler bu farklılıkları belirlemektedir. (1)

Türkiye'de kadın işsizliği erkek işsizliğinden 1,5 kat yüksek seyretmektedir. İşgücü piyasasına katılımın düşük olmasının yarattığı sonuç ise kadının erkeğe ömür boyu bağımlılık ilişkisidir. İstihdama katılımın düşük olmasına paralel bir biçimde istihdamın sağladığı olanaklardan örneğin emeklilikten yararlanamamak, sosyal güvenlik sistemine eş üzerinden ulaşmak bu bağımlılığın temel sonuçlarıdır.

Diğer bir nokta da, eğitim olanaklarından yeterince yararlan-

"Türkiye'de kadın işsizliği erkek işsizliğinden 1,5 kat yüksek seyretmektedir. İşgücü piyasasına katılımın düşük olmasının yarattığı sonuç ise kadının erkeğe ömür boyu bağımlılık ilişkisidir. İstihdama katılımın düşük olmasına paralel bir biçimde istihdamın sağladığı olanaklardan örneğin emeklilikten yararlanamamak, sosyal güvenlik sistemine eş üzerinden ulaşmak bu bağımlılığın temel sonuçlarıdır."

namamalarıdır. Eğitim – Sen 2018 yılı sonu ‘Eğitimde Cinsiyetçilik’ raporunun ortaya koyduğu tablo çarpıcıdır. Rapora göre 2017-2018 senesinde kadınların ise yüzde 34’ü okulu bırakmaktadır. Kadınların eğitime erişim düşüklüğü kadın ve erkek arasındaki işgücüne katılım oranındaki farkı da büyüten etkenlerdendir.

KADININ EV İÇİNDE GÖRÜNMEYEN EMEĞİ

Ev içi emeğin kadının üstünde olması kadınların istihdamdaki cinsiyet eşitsizliğini büyütmektedir. Oxfam International’ın raporunda ücretsiz ev içi emeğin maliyetine dair çarpıcı bilgiler bulunmaktadır. Rapora göre eğer tüm dünyada ücretsiz ev işleri tek bir şirket tarafından yapılırdı bu şirketin yıllık cirosu 10 trilyon dolara ulaşırdı. Bu ciro da Apple şirketinin yıllık ciro sunun kırk üç katına denk gelmektedir. Ev içi emeğin piyasa değerinin büyüklüğünün çarpıcılığı açısından bu örnek oldukça önemlidir.

Herhalde en somut durumlardan biridir çocuk bakımı. Medeni Kanun’da nafakayı düzenleyen maddelerde değişiklik yapılmasını isteyenlere çeşitli mecralarda aylardır sorduğum sorulardan birine geldi sıra: Çalışmak isteyen kadın çocuk/çocuklarını nereye emanet edecek?

Buna cevap yok! Ama biz bakım emeğini düzenlemeden kadının istihdamının artmayacağını biliyoruz. Halihazırda bakım emeğini kadınların üzerinden alacak kamusal yatırım var mı? Yok! Buna ilişkin bir çaba/yatırım var mı? O da yok. Hatta 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu m.30’a dayanılarak çıkartılan Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik m. 13 ile işverenlere işyerlerinde emzirme odası ve kreş açma zorunluluğu getirilmiştir. Özel sektörün bu noktada devlet eliyle denetlendiğini ve caydırıcı cezaların verildiğini söyleyebilir miyiz? Maalesef hayır. Zira AKP burada da toplumsal cinsiyet adaleti adı altında kadınları geleneksel rollerine hapsedmeye çalışmaktadır. Türkiye’de okul öncesi eğitim oranının çok düşük olduğunu yine Eğitim-Sen’in raporlarından okumak mümkün. Özellikle yoksul kesimde okul öncesi kreş ve ana okulu oranı oldukça düşüktür. 3-5 yaş çocukların yalnızca yüzde yüzde 10’u anaokulu, anasını-fi ya da kreş devam edebilmektedir.

Yasa değişikliği teklifinde ısrar edenlerin, meselenin herhangi bir noktasında veri sunmamasından dolayı da yazımda verilere fazlaca yer vermek istedim. Yine Oxfam International Küresel Eşitsizlikler raporuna bakarsak; erkeklerin kadınlardan yüzde 50 oranında daha fazla servete sahip olması, küresel ölçekte kadınların erkeklerden yüzde 23 oranında daha az kazanması örneği oldukça çarpıcıdır. Türkiye’de ise Tapu Kadastro Genel

” Çalışmak isteyen kadın çocuk/çocuklarını nereye emanet edecek?

Buna cevap yok! Ama biz bakım emeğini düzenlemeden kadının istihdamının artmayacağını biliyoruz. Halihazırda bakım emeğini kadınların üzerinden alacak kamusal yatırım var mı? Yok! Buna ilişkin bir çaba/yatırım var mı? O da yok. .”

Aileyi merkeze alan politikalarla kadının şiddet gördüğü evden çıkmasının önünün kapanmasına yol veren, edinilmiş haklarına göz diken, muhtelif manipülasyonlarla yasa değişikliğini gündeme getiren ve de bunu toplumsal cinsiyet adaleti söylemi altında yapan girişimler oldukça tehlikelidir. Şayet nafaka konusunda bir mağdur varsa bunlar kadınlardır.

Müdürlüğü istatistiklerine baktığımızda gayrimenkullerin yüzde 65'inin erkeklere ait olduğunu görüyoruz.

Durum bu kadar açık ve vahimken ülkedeki kadın istihdamı ve kadın emeğindeki mevcut durum ülkedeki toplumsal cinsiyet eşitsizliği tablosundan bağımsız düşünülmektedir. Hatta yüksek yargıda görev alan bir hakim de bu yaklaşımda olması adalete inancımızı bir kez daha sarsmaktadır. Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi Başkanı 16 Şubat 2019 tarihinde Karabük Barosu'nun meslek içi eğitim seminerinde aynen: 'Kadınların kazanılmış haklarını alıyorsunuz' deniliyor. Ya siz erkeklerin 80 senelik kazanılmış hakkını elinden aldınız.' diye açıklama yapmıştır. Bu cümleyi bir yüksek mahkeme başkanının ifade etmesi hafife alınacak bir durum değildir. Ortada bir yasa değişikliği olmamasına rağmen yapılan bu açıklamalarla bundan sonra aile mahkemeleri ne yapacak? Aile hukukuyla ilgili kararların denetlendiği aile mahkemesi hakimlerinin basılanması söz konusu değil mi? Kadınların geri bırakılmasına doğru bir kararlılık var.

Yazımın sonlarına gelirken altını çizerek ifade etmek isterim ki, Medeni Kanun'un nafakayı düzenleyen 175 ve 176'ncı maddeleri önerildiği gibi bir değişikliğe ihtiyaç duymamaktadır. Kaldı ki, m. 176/3'te düzenlenmiş olan 'haysiyetsiz hayat sürenin nafakasının kaldırılması' hükmü, mevcut durumda yargı tarafından kadınlar aleyhine cinsiyetçi ve yaşam şekline müdahaleci yorumlanmaktadır. Aileyi merkeze alan politikalarla kadının şiddet gördüğü evden çıkmasının önünün kapanmasına yol veren, edinilmiş haklarına göz diken, muhtelif manipülasyonlarla yasa değişikliğini gündeme getiren ve de bunu toplumsal cinsiyet adaleti söylemi altında yapan girişimler oldukça tehlikelidir. Şayet nafaka konusunda bir mağdur varsa bunlar kadınlardır. Birçok durumda kadın bırakın kendisi için istemeyi, bir an evvel kurtulayım diyerek çocuğu için bile nafaka istemiyor.

Lütfen esas duruma odaklanalım! Bu vesileyle bir kez daha, devleti kadın – erkek eşitliğini teşvik eden politikaların hayata geçirilmesi ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerin uygulanması için çaba göstermeye davet ediyorum.

Nafaka tartışmalarında iktidarın ve medyanın tavrı

Bugün hepimizin gündemini meşgul eden yoksulluk nafakasına ilişkin tartışmaları bir yapbozun tek parçası olarak düşünebiliriz. 6284 no'lu kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair kanun, İstanbul Sözleşmesi gibi kadının toplumda güçlenmesine hizmet eden tüm kazanımlar medya organlarında bunun toplum yapımıza ters olduğu iddia edilerek hedef alınıyor. Hükümet tarafındaysa bu kanun ve sözleşmelerdeki hükümler göz ardı edilebiliyor.

HİLAL DİKMEN

Hükümet yanlısı medya organlarındaki söylemler bu yoksulluğun nedeni olarak sadece kadınları işaret etmekten çekinmiyor. Bir tarafı dinleyip diğerini göz ardı eden, dinlediği tarafın sorunlarını da yalnızca kadınlara fatura eden bu tavır, taraflar arasında bir diyalog oluşturmayı kaygı edinmezken toplumun farklı kesimlerinin, kadınların ve erkeklerin yaşadıkları toplumsal, ekonomik ve duygusal zorlukları konuşabilmelerini, birbirlerini anlamalarını imkânsız hale getiriyor.

2016'daki Boşanma Komisyonu Raporu'nda ilk kez karşılaştığımızdan bu yana yoksulluk nafakasına süre sınırı getirilmesine yönelik tartışmalar gündeme oturdu. Hükümet yetkilileri ve çoğu zaman hükümetin gündeminin belirleyicisi rolünü üstlenen birtakım medya organlarında bu tartışmalar için benimsenen söylemi irdelemek önemli bir mesele haline geldi. Çünkü bu söylemler, boşanmış kadınlara karşı yanlış bir algı yaratıyor ve kendini nafaka mağduru olarak tanımlayan kişilerin talepleri ve hikâyelerini de bağlamından koparıp başka bir şeye dönüştürüyor.

İktidarın 2010 referandumuyla yerini sağlamlaştırmasının ardından "kadın erkek eşitliği fitrata terstir" minvalinde söylemler açıktan dile getirilir oldu. Aşırı muhafazakâr çizgisiyle bilinen hükümet yanlısı medya organlarındaysa yoksulluk nafakası tartışmaları yalnızca boşanmış kadınları hedefe koyuyor, çiftler arasında yaşanan sorunların birincil çözümü olan toplumsal cinsiyet eşitliğine saldıran bir tavır benimsiyor. Bu tavır hem boşanmış erkeklerin hem de boşanmış kadınların sorunlarına yönelik bir bilgi kirliliğine de neden oluyor. Örneğin, 2018 yılında farklı mecralarda yayımlanan "Nafaka artırımını istedi, duruşmaya nişanlısıyla geldi!" konulu haberde konu olan kadın için oluşturulan "ahlaksız kadın" imajı tüm nafaka alan boşanmış kadınlara karşı takınılan saldırgan tavrın en akılda kalıcı örneklerinden biriydi. Oysa kadının iştirak nafakasını (yani çocuğa ödenen nafaka) artırma talebiyle duruşmaya geldiği bilgisi sadece konunun peşine düştüğünüzde öğrenebileceğiniz bir "ayrıntı" olarak kaldı.

Toplumun tamamını ilgilendiren konularda devletin ve doğrudan ilişkili olduğu medya organlarının kime kulak verip kime kulak tıkadığı, sahiplenilen politikalar ve yol haritaları konusunda fikir edinmemiz için önemli bir göstergedir. Medyanın kendi gündemine göre kişilerin anlatılarını çarpıtmaktan çekinmediği hikâyeler sadece kadınların değil erkeklerin hikâyelerine de zarar veriyor. Gitgide zorlaşan ekonomik koşullarda ev kirası, günlük yaşam masraflarının içinde 150-250 TL gibi nafaka miktarlarını karşılayamadığını anlatan erkekler aslında ülkedeki yoksulluk düzeyine dair hikâyeler anlatıyorlar. 2018 verilerine göre kadınların iş gücüne katılım oranı yüzde 34,9 iken erkeklerinki yüzde 73,52. Ekonomik güce erişim bakımından daha iyi durumda olan erkeklerin yoksulluk hikâyeleri buyken kadınların yoksulluğunun ne düzeyde olduğunu tahmin edebiliyoruz. Fakat hükümet yanlısı medya organlarındaki söylemler bu yoksulluğun nedeni olarak sadece kadınları işaret etmekten çekinmiyor. Bir tarafı dinleyip diğerini göz ardı eden, dinlediği tarafın sorunlarını da yalnızca kadınlara fatura eden bu tavır, taraflar arasında bir diyalog oluşturmayı kaygı edinmezken toplumun farklı kesimlerinin, kadınların ve erkeklerin yaşadıkları toplumsal, ekonomik ve duygusal

zorlukları konuşabilmelerini, birbirlerini anlamalarını imkânsız hale getiriyor.

Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, Mart 2019'da BM'deki konuşmasında şunları söyledi:

“Bizim için önemli olan, bakanlık olarak aslında en büyük gayemiz, ailenin sağlıklı bir şekilde korunması ve sağlıklı bir aile ortamında geleceğe öz güvenle bakan çocuklarımızı yetiştirebilmek. Temel arzumuz da boşanmaların hiç olması. Tabii ki bazı durumlarda boşanmalar gerçekleşebiliyor ve bu boşanmalar gerçekleştiği zaman da hiçbir tarafı mağdur etmeyecek şekilde bir çözüm bulunması taraftarız.”

Bu tartışmalardaki tüm tarafların kabul ettiği şeylerden biri şu: Hiç kimse boşanmak için evlenmez. Fakat hiç kimse mutsuz bir evlilik sürdürmek de istemez. Bu bakımdan yoksulluk nafakasını “boşanmaları önlemek” kaygısıyla birlikte anmak pek doğru değil, çünkü Medeni Kanun'da kişileri mutsuz evlilikleri sürdürmeye mecbur kılacak herhangi bir değişiklik sağlıksız nesillerin yetişmesinin ve halihazırda var olan eşitsizliklerin derinleşmesinin bir nevi garantileyicisi olacaktır.

İlgili bakanlıklar yoksulluk nafakasına yönelik kimseyi mağdur etmeyecek bir düzenleme peşinde olduklarını söylerken şu iki konuyu atlıyorlar: Nafakanın süreli olması halinde süre bitiminde hâlâ yoksulluk içerisinde olan kişilere devlet nasıl bir yardım planı sunuyor? Eğitimsiz, çalışma hayatını tanımayan kadınların istihdamına, eğitimine, güvenceli işler bulabilmesine, çocuklarının bakımına yönelik politikalar geliştiriliyor mu, adımlar atılıyor mu? İlk soru, nafaka mağduru olduğunu söyleyen kişiler arasında öne çıkan bir grubun talepleri arasında bulunuyor. Bu tartışmalarda bu iki soru da cevapsız bırakılıyor ve esasında iktidarın kaygıları arasında bu iki soruyu cevaplamanın bulunmadığını görüyoruz.

Son üç senedir iktidarın gündemini meşgul eden bu konuda elimizde hiçbir istatistik bulunmaması, tahmini sayılar üzerinden konuşulması da genel tutumun bir başka önemli göstergesidir. Kaç kişi nafaka alıyor? Ortalama miktarlar nelerdir? Kaç kişi nafakasını tahsil edemiyor? Kaç kişi yoksulluk nafakasını ödemediği için tazyik hapsine çarptırıldı? İşsiz olduğu halde nafaka ödemesine hükmedilen kaç kişi oldu? Adalet Bakanlığı'ndan ne bu verilere dair bir adım görebiliyoruz ne de bu konuda kendi çalışmalarını yürüten barolara bir devlet desteği mevcut. Taslağı çizilmiş bir planın içini doldurmaya çalışır gibi tahmini sayılar ve kanıtlanması çok da önemsenmeyen iddialar üzerinden toplumun tamamını etkileyecek değişiklikler yapmak hiçbir tarafın mağduriyetini gidermeyeceği gibi eşitsizlik uçurumunu daha da derinleştirecektir.

“Taslağı çizilmiş bir planın içini doldurmaya çalışır gibi tahmini sayılar ve kanıtlanması çok da önemsenmeyen iddialar üzerinden toplumun tamamını etkileyecek değişiklikler yapmak hiçbir tarafın mağduriyetini gidermeyeceği gibi eşitsizlik uçurumunu daha da derinleştirecektir.”

Yoksulluk nafakasının bir gündem olarak karşımıza çıkmasının en önemli nedenlerinden biri de içinde bulunduğumuz ekonomik kriz. Kadını ailenin içine mahkûm etmek devlet için nüfusu ekonomik bakımdan da kontrol edebilmek anlamı taşıyor. Burada tartışmaların tüm taraflarının dikkat etmesi gereken şey şu ki, kadınların özgürlüğüne yönelik bu eşitlik karşıtı politikalar hiçbir kadını birbirinden ayırmıyor, bu konuda “geri” atılan her adım, yalnızca nafaka alan boşanmış kadınları değil, toplumdaki her bir kadını ve dolayısıyla erkeği doğrudan ilgilendiriyor. Kadının toplumdaki statüsünü tehlikeye sokacak kadına yönelik nefret oluşturan resmi ve medyadaki söylemler, kadını güçlendirmeye yönelik politikaların göz ardı edilmesi, kazanılmış tüm diğer hakları bir sorun haline getirmek, yalnızca boşanmış kadınları değil, boşanmış erkekleri, onlarla evlenen kadınları, anneleri, bekâr kadınları ve erkekleri, henüz doğmamış çocukları dahi ilgilendiriyor.

Bugün hepimizin gündemini meşgul eden yoksulluk nafakasına ilişkin tartışmaları bir yapbozun tek parçası olarak düşünebiliriz. 6284 no’lu kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair kanun, İstanbul Sözleşmesi gibi kadının toplumda güçlenmesine hizmet eden tüm kazanımlar medya organlarında bunun toplum yapımıza ters olduğu iddia edilerek hedef alınıyor. Hükümet tarafındaysa bu kanun ve sözleşmelerdeki hükümler göz ardı edilebiliyor. Oysa yoksulluk nafakasına ilişkin cinsiyet gözetmeyen 175’inci madde gereği büyük oranda kadınlara nafaka hakkı verilmesi tam da kadını ikincil konuma iten toplumsal yapımız yüzündendir. Aşırı sağın dünyanın diğer bölgelerinde de yükselişiyle birlikte dünya çapında bir “toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı hareket”ten bahsedebiliyoruz. Kadın veya erkek, toplumun her bir bireyini doğrudan ilgilendiren bu kaosun adını doğru koymak, gerçekten eşit bir topluma ulaşma gayesiyle yürütülecek mücadeleyi güçlendirecektir.

Nafaka Velayet- Vesayet- Evlatlık- Babalık

Yazar: **Esat Şener**

Yayınevi: **Seçkin Yayıncılık**

Baskı Yılı: **1994**

Sayfa Sayısı: **717**

Aile Hukukunda Velayet Ve Nafaka Davaları

Yazar: **Harun Bulut**

Yayınevi: **Beta Basım Yayım**

Baskı Sayısı: **2007**

Sayfa Sayısı: **439**

Kitaplarda 'Nafaka'...

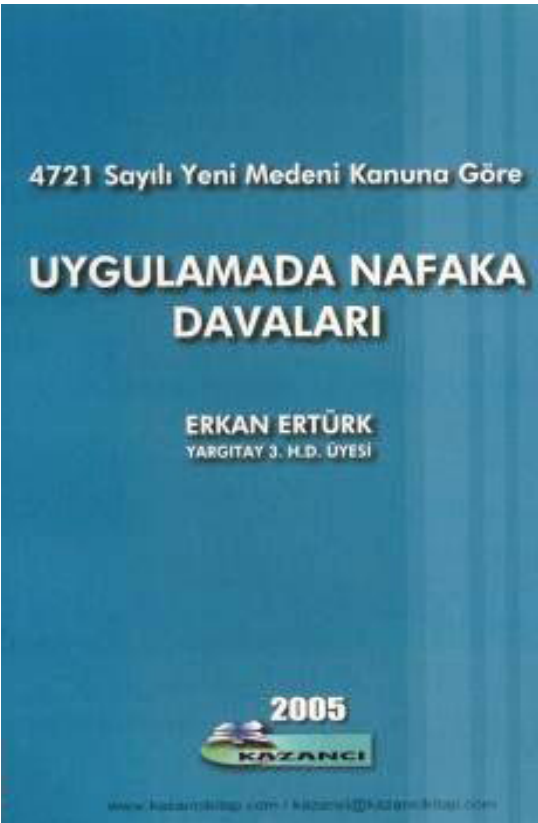
Boşanma Nafaka Davaları

Yazar: **Nihat İnal**

Yayınevi: **Seçkin Yayıncılık**

Baskı Yılı: **2018**

Sayfa Sayısı: **744**

Uygulamada Nafaka Davaları

Yazar: **Erkan Ertürk**

Yayınevi: **Kazancı Hukuk Yayınevi**

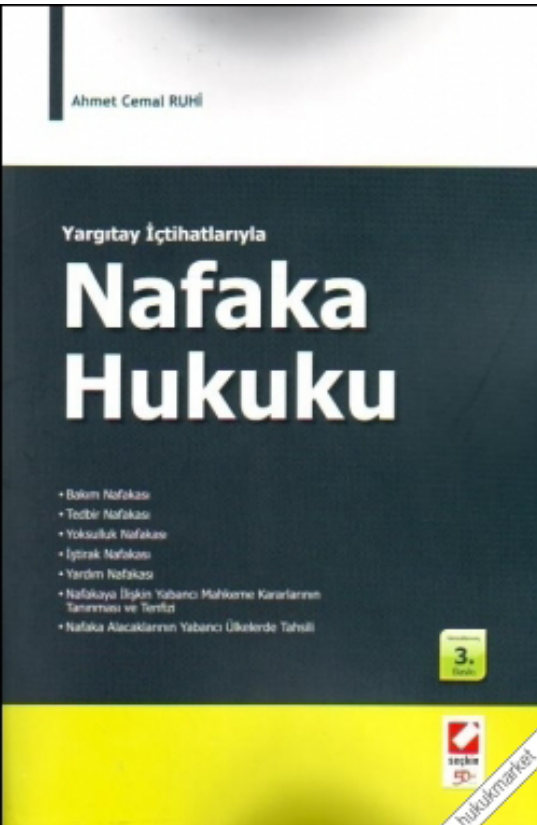
Baskı Sayısı: **2005**

Sayfa Sayısı: **740**

Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka

Yazar: **Gonca Gülfem Bozdağ**
Yayınevi: **Yetkin Yayınları**
Baskı Yılı: **2015**
Sayfa Sayısı: **322**

Nafaka Hukuku

Yazar: **Ahmet Cemal Ruhi**
Yayınevi: **Seçkin Yayınları**
Baskı Sayısı: **2010**
Sayfa Sayısı: **856**